

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Ohjeita oikeustieteiden kirjallisten töiden laadintaan 2023–2024

Etunimi Sukunimi, op. nro

Itä-Suomen yliopisto

Oikeustieteiden laitos

Seminaarin tai opintosuorituksen
nimi

esitys-/palautuspäivämäärä

Ohjaaja: Etunimi Sukunimi

Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta

Oikeustieteiden laitos

Hallintotieteiden kandidaatin / maisterin / Oikeusnotaarin / Oikeustieteen maisterin koulutusohjelma

Sukunimi, Etunimi M.: Tutkielman nimi

Opinnäytetutkielma, xx sivua, xx liitettä (xx sivua)

Tutkielman ohjaaja(t), professori xx, dosentti yy

Elokuu 2023

Asiasanat: tutkiminen, oikeustiede, metodit,

Tiivistelmä on selvitys opinnäytetyön keskeisestä sisällöstä. Tähän kohtaan opiskelija siis kirjoittaa tutkielmansa ydinsisältöä kuvaavan tekstin. **Tämän sivun voi poistaa muista teksteistä kuin tutkielmista, kuten oppimispäiväkirjoista, esseistä ja opintojaksojen oppimistehtävistä.**

SISÄLLYS

Lähteet.....	iv
Kuviot ja taulukot.....	xvii
1 Johdanto.....	1
2 Opintojaksojen suoritustavoista	2
2.1 Yleistä.....	2
2.2 Oppimispäiväkirja	3
2.3 Essee	4
2.4 Kirjallisuusanalyysi.....	5
2.5 Seminaariraportti	6
2.6 Tenttisuoritusten tavoitteet ja arvostelu sekä vastaamisen tekniikka	7
2.7 Valmistautuminen kurssisuorituksiin	8
2.8 Sähköinen plagiaatintunnistus	9
3 Kandidaatin seminaari ja -tutkielma.....	10
3.1 Kandidaatin seminaarin tavoitteet ja vaatimukset	10
3.2 Ohjeet kandidaatin seminaaria varten	10
3.3 Arvioinnin perusteet.....	13
4 Pro gradu -seminaari ja -tutkielma	16
4.1 Pro gradu -seminaarin tavoitteet ja vaatimukset	16
4.2 Ohjeet pro gradu -seminaria varten	16
4.3 Pro gradu -tutkielman palauttaminen	17
4.4 Arvioinnin perusteet.....	18

5	Työn rakenne ja muoto.....	22
5.1	Yleiset muotoseikat	22
5.2	Kansilehti.....	23
5.3	Sivunumerointi.....	24
5.4	Sisällysluettelo	24
5.5	Kuviot ja taulukot.....	25
5.6	Tiivistelmä.....	27
5.7	Yleistä.....	27
5.8	Kirjallisuus	29
5.9	Internetlähteet	34
5.10	Virallislähteet.....	37
6	Alaviitteet	39
6.1	Yleistä.....	39
6.2	Kirjallisuus	39
6.3	Lain esityöt	41
6.4	Muut virallislähteet.....	42
6.5	Internetlähteet	42
6.6	Lähteiden käytön ja viittaamisen tekniikkaa	43
6.6.1	Vrt., ks. ja ks. myös	43
6.6.2	Alaviitenumeron sijoittaminen	44
6.6.3	Nimien lihavointi.....	44
6.6.4	Suorat lainaukset.....	45
6.6.5	Esimerkki lähteiden käytöstä ja merkitsemisestä	45
7	Säädöksiin viittaaminen.....	47
8	Oikeustapauksiin viittaaminen.....	51
9	Lisätietoja	57

Lähteet

Kirjallisuus

Aarnio, Aulis, Laintulkinnan teoria. Yleisen oikeustieteen oppikirja. WSOY 1989.

Detterbeck, Steffen, Öffentliches Recht. Ein Basislehrbuch zum Staatsrecht, Verwaltungsrecht und Europarecht mit Übungsfällen. 9. Auflage. Vahlen 2013.

Ernst, Wolfgang – Sethe, Rolf, Zivilrechtliche Folgefragen der Finanz- und Währungskrise. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht 4/2013, s. 691–698.

Hart, H.L.A., The Concept of Law. 3rd edition. Clarendon Press 2012.

Hoffrén, Mia, ”Omaehtoinen argumentaatio jää lähteidensä varjoon” – Lainopillisten tutkielmien ongelmakohtia, s. 295–315 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Hovila, Ilari, Kunnan maapolitiikan oikeudelliset ohjauskeinot. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja III (2009), s. 131–198.

Husa, Jaakko – Mutanen, Anu – Pohjolainen, Teuvo, Kirjoitetaan juridiikkaa. Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. 2. uudistettu painos. Talentum 2008.

Jokila, Helena, Tahdonvastainen suostumus ja liiallisen luottamuksen hinta. Raiskauksen ja muiden seksuaalirikosten oikeudellisen tiedon konstruktiot. Suomalainen lakimiesyhdistys 2010.

Juridiska Föreningen i Finland rf – Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry – Oikeus- ja yhteiskuntatieteellinen yhdistys ry – Suomalainen Lakimiesyhdistys ry – Suomen oikeusfilosofinen yhdistys SOFY ry, Viittaaminen kotimaisissa oikeustieteellisissä julkaisuissa. 2017. [<https://www.lakimiesyhdistys.fi/wp-content/uploads/2017/09/Viittaaminen-kotimaisissa-oikeustieteellisiss%C3%A4-julkaisuissa.pdf>, 3.8.2018]. (Juridiska Föreningen i Finland rf ym. 2017).

Karapuu, Heikki, Perusoikeuksien käsite ja luokittelu, luku II.1 teoksessa Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka, Perusoikeudet. Alma Talent 2011.

Keinänen, Anssi – Väättänen, Ulla, Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin?, s. 246–271 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Kelsen, Hans, Puhdas oikeusoppi [1960]. Suom. Olli Nikkola. WSOY 1968.

Koivisto, Ida, Julkisen vallan rajoilla. Lakimies 5/2014, s. 675–694.

Kolehmainen, Antti, Tutkimusongelma ja metodi lainopillisessa työssä, s. 105–134 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Laakso, Seppo – Suviranta, Outi – Tarukannel, Veijo, Yleishallinto-oikeus. Tampereen yliopisto 2006.

Laakso, Tero, Lahopuuta pykäläviidakossa. Edilex 22.5.2003. [<https://www.edilex.fi/artikkelit/781>]

Launiala, Mika, Prejudikaatti ja prejudikaattinormi. Edilex-sarja 2016/18, 9.8.2016. [www.edilex.fi/artikkelit/16683]

Loughrey, Joan, Accountability and the Regulation of the Large Firm Lawyer. *Modern Law Review* 77(5) 2014, s. 732–762.

MacCormick, Neil D. – Summers, Robert S. (eds), *Interpreting Statutes. A Comparative Study*. Dartmouth Publishing 1991.

Malmgrén, Marianne – Myrsky, Matti, *Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus*. 3. uudistettu painos. Alma Talent 2017.

Miettinen, Tarmo (toim.), *Kansanvalta*. Joensuun yliopisto 2002.

Miettinen, Tarmo (toim.), *Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta*. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Miettinen, Tarmo – Muukkonen, Matti – Myrsky, Matti – Pohjolainen, Teuvo, *Uusi yliopistolainsäädäntö*. Kauppakamari 2009. (Miettinen ym. 2009)

Muukkonen, Matti – Malminen, Toni, *Ilmastonmuutosta voidaan torjua tönäisyin*. *Mielipidekirjoitus*. Helsingin Sanomat 12.7.2019. [<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000006170725.html>] (24.8.2019)

Myrsky, Matti, *Ennakkopäätökset verotuksessa*. 3. uudistettu painos. Talentum 2011.

Määttä, Tapio, *Opitun kontrolloimisesta oppimiseen innostamiseen: kokemuksia oppimispäiväkirjasta ympäristöoikeuden opetuksessa*. *Oikeus* 2/2001, s. 219–236.

Määttä, Tapio, *Soft law kansallisen oikeuden oikeuslähteenä*. Tutkimus oikeudellisen ratkaisun normipremissin muodostamisen perusteista ympäristöoikeudessa. *Oikeustiede-Jurisprudentia* XXXVIII (2005), s. 337–460.

Määttä, Tapio, Metodinen pluralismi oikeustieteessä – Ympäristöoikeudellisen tutkimuksen suuntauksat ja menetelmät, s. 135–222 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Sajama, Seppo, Argumentaatio oikeustieteellisessä tutkimuksessa, s. 24–50 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Seppälä, Mika, Vesienhoitosuunnitelmien huomioon ottaminen ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisessa lupaharkinnassa. Ympäristöjuridiikka 3–4/2004, s. 91–103.

Siltala, Raimo, Oikeustieteen tieteenteoria. Suomalainen lakimiesyhdistys 2003.

Siltala, Raimo, Oikeudellinen tulkintateoria. Suomalainen lakimiesyhdistys 2004.

Soininen, Niko, Oikeudellisen argumentin rakentaminen kirjoitusprosessissa, s. 51–70 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Sutela, Mika, Pysykö oikeustiede mukana modernin yhteiskunnan murroksessa? Oikeutta koh-
tuudella – The Blog of UEF Law School 23.8.2019. [[https://blogs.uef.fi/oikeuttakoh-
tuudella/2019/08/23/pysyko-oikeustiede-mukana-modernin-yhteiskunnan-murroksessa/](https://blogs.uef.fi/oikeuttakoh-tuudella/2019/08/23/pysyko-oikeustiede-mukana-modernin-yhteiskunnan-murroksessa/)]
(24.8.2019)

Talus, Kim – Penttinen, Sirja-Leena, Eurooppaoikeudelliset oikeuslähteet ja niiden tulkinta oikeustie-
teellistä opinnäytettä kirjoittaessa, s. 223–245 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen
opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta.
Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Timonen, Pekka, Johdatus lainopin metodiin ja lainopilliseen kirjoittamiseen. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta 1998.

Vihervuori, Pekka, Maa-ainesten ottaminen ja suojele. Lakimiesliiton kustannus 1989. (Vihervuori 1989a)

Vihervuori, Pekka, Ympäristöoikeuden ja esineoikeuden suhteesta, s. 26–51 teoksessa Tuomisto, Jarmo (toim.), Esineoikeuden rajat. Turun yliopisto 1989. (Vihervuori 1989b)

Vihervuori, Pekka, Luonnonsuojelun henkilörelaatiokysymyksiä, s. 353–377 teoksessa Vihervuori, Pekka – Kuusiniemi, Kari – Salila, Jari (toim.), Juhlajulkaisu Erkki J. Hollo 1940 – 28/11 – 2000. Kaupakamari 2000.

Virallislähteet

COM (2000) 839, final, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and programmes relating to the environment and amending Council Directives 85/337/EEC and 96/61/EC.

HE 73/2005 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle Eurooppalaisen maisemayleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

HE 311/2010 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta.

KOM (2000) 839, lopull. Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta.

Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2023:21, Arviomuistio tuomareiden etäosallistumismahdollisuudesta hallintoprosessissa.

PeVL 45/2004 vp, Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä (HE 120/2004 vp) laiksi vesienhoidon järjestämisestä, laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta sekä maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

PeVM 25/1994 vp, Perustuslakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä (HE 306/1994 vp) perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:18, Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla.

VEPO-toimikunnan mietintö, Ehdotus vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi. Ympäristöministeriön moniste 146 (2005).

Internetlähteet

Verkkosivustot

Euroopan unionin tuomioistuim. [https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/fi/] (23.8.2018)

Hyvinvointioikeuden instituutti. [<http://www.uef.fi/fi/web/oikeustieteet/hyvinvointioikeus>] (5.8.2018)

Itä-Suomen yliopisto. Ohjeet opinnäytetyön tarkastukseen. [<https://kamu.uef.fi/student-book/opinnaytetyon-tarkastus/>] (23.8.2018)

Kielitoimiston ohjepankki. Ajatusviiva. [<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/75>] (5.8.2018)
(sisällöntuottaja Kotimaisten kielten keskus)

Kielitoimiston ohjepankki. Yhdysmerkki. [<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/80>] (5.8.2018)
(sisällöntuottaja Kotimaisten kielten keskus)

Lainkirjoittajan opas. [<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/>] (5.8.2018)

Serty. Tuottajayhteisö SERTYn jäsenet. [<http://www.serty.fi/fi/toiminta-ja-jaesenet/jaesenluettelo>] (5.8.2018) (sisällöntuottaja sähkö- ja elektroniikkaromun tuottajayhteisö Serty)

Sosiaalinen media

Kotimaisten kielten keskus [@virkakieli], "Kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ryhtyi uudistamaan verkkosivujaan, ensimmäiseksi kuultiin asiakkaita. Asiakastutkimuksissa kävi ilmi, että käyttäjät pitivät erityisen tärkeänä selkeää kieltä. Osana uudistustyötä järjestettiin myös jargon-työpaja. Sen tarkoituksena oli tunnistaa viraston kielenkäytössä tavallisia, mutta asiakkaiden kannalta hankalia ja epäselviä ilmauksia. Hankkeen aikana oivallettiin tärkeä asia: vaikka Tukes on lakia valvova viranomainen, sen ei tarvitse omilla verkkosivuillaan toistaa lakitekstiä sellaisenaan. – –" Facebook-päivitys 28.8.2018. [<https://www.facebook.com/virkakieli/>] (24.8.2019)

Mähönen, Jukka [@jukka_mahonen], "Sinänsä pingpong-OLO ei ole hyvinvointioikeuden tai edes julkisoikeuden yksinoikeus, tuo voi tapahtua ihan yhden lainkin sisällä yleisnormien ja erityisnormien välillä, esmeks osakeyhtiölaki. Siellä on vielä se vänkä puoli ettei kukaan tiedä mikä säännös on "pakottava" ja mikä ei". Twitter-vastaus 6.8.2018. [https://twitter.com/jukka_mahonen/status/1026717251179819009] (24.8.2019)

Oikeustapaukset

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Vilho Eskelinen ja muut v. Suomi, 63235/00, suuri jaosto, 19.4.2007.

Ciubotaru v. Moldova, 27138/04, 27.4.2010.

Euroopan unionin tuomioistuin

26/62 N.V. Algemene Transport – en Expeditie Onderneming Van Gend en Loos v Nederlandse administratie der belastingen (1963) ECR 1.

Asia C-403/03, Egon Schempp v Finanzamt München V, EU:C:2005:446

Euroopan unionin yleinen tuomioistuin

T-321/05 AstraZeneca v komissio (2010) Kok. II-2805.

Korkein oikeus

KKO 2011:37

KKO 2011:52

Korkein hallinto-oikeus

KHO 1980 A II 78

KHO 1999:30

KHO 31.12.1999 t. 4328 (ATK)

KHO 12.9.2002 t. 2154

KHO 30.1.2004 t. 163 (LRS)

KHO 11.7.2005 t. 1762 (LRS)

KHO 21.8.2014 t. 2399 (muu päätös)

KHO 2015:123

Hovioikeudet

Itä-Suomen HO 17.3.2011 t. 210

Hallinto-oikeudet

Helsingin HaO 30.12.2010 t. 10/1149/2

Markkinaoikeus

MAO 391/18

Valtioneuvoston oikeuskanslerin päätökset

OKA 29.12.1999 dnro 434/1/99: Oikeuskanslerin päätös 29.12.1999 kanteluun valtionhallinnon virantäyttöilmoitusten kelpoisuusvaatimuksia koskevassa asiassa.

Eduskunnan oikeusasiamiehen päätökset

AOA 31.8.2004 dnro 3130/4/02: Apulaisoikeusasiamiehen päätös 31.8.2004 kanteluun Forssan Koni-kallion alueen metsähakkuita ja liito-oravien suojelua koskevassa asiassa.

Vakuutuslautakunnan päätökset

VKL 16.5.2012 dnro 675/11

Kuluttajariitalautakunnan päätökset

KRIL 28.10.2008 dnro 324/81/2007

Aluehallintoviraston päätökset

ESAVI 17.9.2015 dnro 7406/2015

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökset

VARELY 16.5.2017 dnro 199/2017

Syyttäjälaitoksen päätökset

Helsingin syyttäjänvirasto 24.8.2018 dnro XX/YY/2018

VKSV 24.8.2018 dnro XX/YY/2018

Muut lähteet

Haastattelut

Vallinkoski Veli-Matti, Pohjois-Savon Liikenne-, elinkeino- ja ympäristökeskus 10.9.2013.

Lyhenneluettelo

A	asetus
AOA	Eduskunnan apulaisoikeusasiamies
ATK	KHO:n ennen 30.9.2002 julkaisema muu kuin vuosikirjapäätös
DL	Defensor Legis. Suomen asianajajaliiton äänenkannattaja
dnro	diaarinumero
ECLI	European Case Law Identifier
ECR	European Court Reports
EIOS	yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (Euroopan ihmisoikeussopimus, SopS 18-19/1990)
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
ESAVI	Etelä-Suomen aluehallintovirasto
EUVL	Euroopan unionin virallinen lehti (1.2.2003 jälkeen)
EYVL	Euroopan yhteisöjen virallinen lehti (ennen 1.2.2003)
HaO	hallinto-oikeus
HE	hallituksen esitys
HL	hallintolaki 434/2003
HO	hovioikeus
JFT	Tidskrift, utgiven av Juridiska Föreningen i Finland
KHO	korkein hallinto-oikeus
KKO	korkein oikeus
KOM	komission ehdotus
KP-sopimus	kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus ja siihen liittyvä valinnainen pöytäkirja yksilövalituksista SopS 7-8/1976
KRIL	kuluttajariitalautakunta
L	laki

LA	lakialoite
LM	Lakimies. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen aikakauskirja
LRS	lyhyt ratkaisuseloste (KHO:n vuosina 2002–2021 julkaisema muu kuin vuosikirjapäätös)
MAO	markkinaoikeus
MRL	maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999
OTJP	Oikeustiede-Jurisprudentia. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen vuosikirja
PeVL	perustuslakivaliokunnan lausunto
PeVM	perustuslakivaliokunnan mietintö
PL	Suomen perustuslaki 731/1999
OKA	oikeuskansleri
RL	rikoslaki 39/1889
SEU	Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto, EUVL, N:o C 83, 30.3.2010, s. 13
SEUT	Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto, EUVL, N:o C 83, 30.3.2010, s. 47
SopS	Suomen säädöskokoelman sopimussarja
t.	taltio
TSS-sopimus	taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus SopS 6/1976
VARELY	Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
VKL	vakuutuslautakunta
VKSV	valtakunnansyyttäjänvirasto
vp	valtiopäivät
YJ	Ympäristöjuridiikka. Suomen ympäristöoikeustieteen seuran aikakauslehti
Yleispalveludirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/22/EY, annettu 7. päivänä maaliskuuta 2002, yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla, EYVL, N:o L 108, 24.4.2005, s. 51–77
YM	ympäristöministeriö

YMPO

Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja

YSL

ympäristönsuojelulaki 86/2000

Kuviot ja taulukot

Kuvio 1. Intressien sisäinen ja ulkoinen arvottaminen.

Taulukko 1. Kandidaatin tutkielman arviointikriteerit.

Taulukko 2. Tutkimuksessa tarkasteltavien mietintöjen määrät valiokunnittain.

1 Johdanto

Tämän ohjeen tarkoituksena on esitellä lyhyesti Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksen opintosuorituksiin kuuluvien kirjallisten töiden esitysmuodot. Ohjeessa esitellään oikeustieteiden eri opintojaksoihin laadittavien kirjallisten töiden rakenne ja dokumentoinnin pääpiirteet.

Ohje on tarkoitettu johdatukseksi juridiikan kirjoittamiseen sekä pää- että sivuaineopiskelijoille. Tässä ohjeessa käytetty viittaus- ja dokumentaatiotekniikka noudattaa niitä yleisiä sääntöjä, joita juridiikan kirjoittamiselle asetetaan.¹ Ohjeen tarkoituksena on helpottaa opiskelijoiden työtä antamalla mahdollisimman selkeä ja yksiselitteinen ohje kirjallisten töiden laadintaan ja yhtenäistää oikeustieteiden laitoksella tehtävien kirjallisten opintosuoritusten ulkoasut. Tämän vuoksi **tässä annettuja ohjeita noudatetaan lähtökohtaisesti kaikissa oikeustieteiden laitoksen kirjallisissa töissä.**

Eri oikeudenaloille on vakiintunut joidenkin yksityiskohtien osalta jossakin määrin erilaisia viittaus- ja dokumentaatioperinteitä. Vuonna 2017 annettiin uusi, viiden eri oikeustieteellisen yhdistyksen yhdessä sopima suositus oikeustieteen viittauskäytännöksi.² Tässä kirjoitusohjeessa noudatetaan monilta osin tätä ohjeistusta.

---

¹ Ks. perusteellinen artikkelikokoelma oikeustieteellisistä opinnäytteistä ja oikeustieteellisestä kirjoittamisesta Miettinen (toim.) 2016. Ks. myös Timonen 1998; Husa – Mutanen – Pohjolainen 2008; sekä erityisesti säädöksiin viittaamisesta Lainkirjoittajan oppaan luku 19 Säädöksiin ja määräyksiin viittaaminen, <http://lainkirjoittaja.finlex.fi/19-saadoksiin-ja-maarayksiin-viittaaminen/19-1/>. Em. lähteitä voi käyttää täydentävinä lähteinä silloin, kun tässä ohjeessa ei ole käsillä olevaan muotoseikkaan otettu kantaa. – Kiitokset kaikille ohjetta kommentoineille Itä-Suomen yliopiston oikeustieteiden laitoksen opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille. (Oikeudellisissa kirjoituksissa ja opinnäytteissä kiitokset esitetään tyypillisesti ensimmäisessä alaviitteessä tällä tavoin kuin tässä.)

² Juridiska Föreningen i Finland rf ym. 2017.

2 Opintojaksojen suoritustavoista

2.1 Yleistä

Oikeustieteiden laitoksen opintojaksot suoritetaan pääosin kirjallisuustentissä yleisenä tenttipäivänä, verkkotenttinä UEF Moodle- tai Digicampus-ympäristössä taikka Exam-tenttinä. Yleisenä tenttipäivänä tehdään sekä kynä/paperi-tenttejä että omalla tietokoneella vastattavia Moodle SEB -tenttejä valvotusti tenttitilassa. Opintojaksoja voidaan myös suorittaa esseellä, tehtävillä tai oppimispäiväkirjalla joko kokonaan tai osittain. Mahdollisesta esseesuorituksesta tai oppimispäiväkirjasta on mainittu opintojaksokuvauksen yhteydessä. Esseitä ja oppimispäiväkirjaa laadittaessa noudatetaan tätä kirjoitusohjetta, jollei toisin ohjeisteta. Esseiden ja oppimispäiväkirjojen laajuus määritellään työn luonteesta riippuen ja tarkempi ohjeistus annetaan oppiaineittain.

Esseen tai oppimispäiväkirjan ollessa opintojakson osasuoritus voi suorituksesta saada joko hyvityspisteitä kirjallisuustenttiin tai suoritus korvaa kirjallisuuskuulustelussa yhden tai useamman kysymyksen. Tarkempi ohjeistus annetaan opintojaksoittain.

Kunkin opintojakson mahdolliset vaihtoehtoiset suoritustavat on kuvattu opintojaksokuvauksessa. Opintojohtosäännön mukaan opintojakson vastuuopettaja voi myöntää poikkeuksen opetussuunnitelman mukaisesta suoritustavasta erityisen painavasta syystä.

Jos opintojakso suoritetaan kahdella tai useammalla osasuorituksella, on opiskelijan pyrittävä suorittamaan kaikki osasuoritukset saman lukuvuoden aikana. Osasuoritukset ja hyvityspisteet eivät vanhene, ellei opintojaksokuvauksessa toisin määrätä. Opintosuoritukset viedään opintorekisteriin, kun opintojakso on kokonaisuudessaan suoritettu. Opiskelijan tulee aina tenttiin ilmoittautumisen yhteydessä ilmoittaa mahdollisesta osasuorituksesta.

2.2 Oppimispäiväkirja

Oppimispäiväkirja on luentojen tai tieteellisten seminaarien seuraamisesta tehtävä kirjallinen esitys. Oppimispäiväkirjan **sisältö ja arviointikriteerit vaihtelevat riippuen opintojakson kokonaisuudesta ja päiväkirjalle asetetuista osaamistavoitteista**. Seuraavassa kuvataan muutamia tyypillisiä oppimispäiväkirjan piirteitä – on kuitenkin olennaista perehtyä opintojaksokohdaisiin ohjeisiin.

Oppimispäiväkirjan perusideana on luentojen tai seminaarin **keskeisten teemojen esiin nostaminen, kommentointi ja analysointi tai pohdinta**. Kun oppimispäiväkirja laaditaan luennoista, on siinä lisäksi käsiteltävä luennoilla annetut kotitehtävät ja niiden ratkaisemisessa eteen tulleet ongelmat. Oppimispäiväkirjassa raportoidaan myös, mitä luennoilla esille tulleiden kysymysten selvittämiseksi on tehty ja mitkä asiat luennoilla eivät tulleet riittävästi selvitettyiksi.

Laadukkaassa oppimispäiväkirjassa hyödynnetään kurssin sisällön ja tavoitteiden mukaisin painotuksin eri oikeuslähteitä (säädökset, esityöt, oikeustapaukset ja muu virallisaineisto sekä oikeuskirjallisuus) sekä muita oheislähteitä (esimerkiksi sanomalehtikirjoituksia), joiden avulla tarkastelua syvennetään. Joillakin opintojaksoilla päiväkirjan painopiste voi olla virallislähteiden sijaan tutkimuskirjallisuudessa. Keskeinen tarkoitus on kirjata **omia** kokemuksia, mielipiteitä ja kysymyksiä. Oppimispäiväkirja **ei ole referaatti** luennoista.³

Oppimispäiväkirjaa on tarkoituksenmukaista laatia päiväkirjan tapaan päivittäin – esimerkiksi luennoista niiden etenemisen tahdissa. Oppimispäiväkirja palautetaan kuitenkin vastuuopettajalle vasta, kun siitä on tehty jäsennelty yhtenäinen esitys.

Oppimispäiväkirjan muotovaatimukset ovat muita kirjallisia töitä väljemmät, ja esimerkiksi alaviitteiden käyttöä ei aina edellytetä. Riittää, että esityksen ulkoasu on huoliteltu. Oppimispäiväkirjan kieliasulta ei edellytetä tiukasti tieteellisen kirjoittamisen asiatyylissä pysymistä. Pikemminkin

---

³ Ks. oppimispäiväkirjan laadinnasta Määttä 2001, s. 227–231.

on toivottavaa, että oppimispäiväkirjan laatija kommentoi kuulemaansa ja kuvailee kokemuksiinsa vapaalla tyylillä ja koko sanavarastollaan.

Jotkin opintojaksot suoritetaan tekemällä oppimispäiväkirja. Tällöin oppimispäiväkirja arvostellaan käyttäen arvosanoja 1–5. Arviointikriteerit kuvataan kullakin opintojaksolla tarkemmin. Tyyppillisesti oppimispäiväkirjasta saa:

- Arvosanan 1, jos osoittaa ymmärtäneensä olennaisimman siitä, mistä luennoilla tai seminaarissa oli puhe, ja dokumentoi sen, mitä on tehnyt mahdollisten kotitehtävien ratkaisemiseksi, mutta ei uskaltaudu lainkaan kommentoimaan tai esittämään omia näkemyksiään.
- Arvosanan 2–3, jos päiväkirja on johdonmukainen ja huolellinen esitys luentojen tai seminaarin keskeisistä teemoista, se osoittaa kirjoittajan paneutuneen mahdollisiin kotitehtäviin ja pohtineen niitä ja mukana on myös omia kommentteja.
- Arvosanan 4–5, jos päiväkirja sisältää luentojen tai seminaarin olennaisten teemojen huolellista ja argumentoitua kommentointia ja siinä on omaperäisiä, kriittisiä ja itsenäisiä ajatuksia luennoilla käsitellyistä teemoista.

2.3 Essee

Essee on omia ajatuksia sisältävä teksti, jossa tulee viitata opintojakson osaamistavoitteiden ja jaksokohtaisten tarkentavien ohjeiden mukaisesti erilaisiin lähteisiin, kuten säädöksiin, niiden esitöihin, oikeustapauksiin ja tutkimuskirjallisuuteen. Essee laaditaan suoritettavan opintojakson aihepiiriin kuuluvasta rajatusta teemasta oikeudellista kirjallisuutta apuna käyttäen. Kirjoittajan oma analyysi ja kommentit ovat keskeinen osa essee-kirjoitelmia. Kirjoittajan on siis käsiteltävä aihetta omaan ajatteluunsa pohjautuen omin sanoin. Huomiota tulee kuitenkin kiinnittää erityisesti perusteluiden eli argumentaation laatuun. Omat mielipiteet tulee perustella lähteisiin tukeutuen.

Kirjoittajan on esseessä osoitettava, että hän hallitsee asiakokonaisuuden ja osaa rajata työnsä esseelle annettuun laajuuteen. Esseen on oltava rakenteeltaan johdonmukainen ja hyvin jäsenelty kokonaisuus. Kirjoitustavan tulee noudattaa tieteelliselle tekstille tyypillisiä ominaisuuksia: objektiivisuus, lähteiden referointi (omien ja muiden ajatusten erottaminen), asiaan keskittyminen (rönsyilemättömyys), selkeä argumentointi, tiivis esitystapa ja niin edelleen. Esseen tarkoituksena on harjoitella oikeudellista kirjoittamista ja oikeudellisten lähteiden itsenäistä käyttöä.

2.4 Kirjallisuusanalyysi

Jotkut oikeustieteiden laitoksen opintojaksot suoritetaan kirjallisuusanalyysillä. Kirjoituksen hyväksymisen edellytys on, että kirjoitus osoittaa opiskelijan lukeneen analysoitavat teokset ja ymmärtäneen niiden keskeisen sisällön. Hyvä arvosana edellyttää aina omaa pohdintaa: teosten kriittistä tarkastelua, niiden suhteuttamista muuhun alan tutkimukseen ja niiden merkityksen arviointia.

Analyysissä voi pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

1) Tutkimuskohde, kysymyksenasettelu ja metodi(t)

- Mikä on tutkimuksen kohde?
- Onko tutkimuksen kohde oikeustieteellisesti ja yhteiskunnallisesti relevantti?
- Mihin kysymyksiin tutkimuksessa etsitään vastausta?
- Onko tutkimuksen kysymyksenasettelu onnistunut?
- Mitkä ovat tutkimuksen rajaukset?
- Ovatko tutkimuksen rajaukset onnistuneet?
- Millaista metodia (/metodeita) tutkimuksessa käytetään?
- Miten menetelmät sopivat yhteen tutkimustehtävän kanssa?
- Miten kirjoittaja käsittelee aihettaan? Miten hän argumentoi ja käyttää oikeuslähteitä?
- Onko kirjoittajan argumentaatio vakuuttavaa?

2) Keskeinen sisältö ja tutkimustulokset

- Miten teoksen keskeisen sisältö voidaan tiivistää?
- Miten oikeudenalan yleiset opit ovat esillä teoksessa?
- Millaisiin tutkimustuloksiin kirjoittaja päätyy ja millä perusteilla?
- Miten kirjoittajan tutkimukselleen asettamat rajat vaikuttavat tutkimustulosten tulkintaan?

3) Teoksen konteksti ja merkitys

- Mikä on teoksen ajallinen, maantieteellinen ja oikeudellinen konteksti?
- Millainen on teoksen suhde alan aiempaan tutkimukseen?
- Millainen merkitys teoksella on ollut alan myöhempään tutkimukseen?
- Kuinka merkittäviä tutkimustulokset ovat?
- Miten yhteiskunnan/oikeuden muutokset vaikuttavat teoksen tutkimustulosten tai argumentaation merkittävyyteen oikeudellisten ongelmien tulkinnassa tänä päivänä?
- Mitä ovat teoksessa käsitellyn ulkomaisen järjestelmän ja suomalaisen järjestelmän yhtäläisyydet ja erot? Mitä on teoksen anti suomalaiselle lukijalle? (ulkomaista järjestelmää koskevista teoksista)

4) Oma oppiminen

- Mitä opin teoksesta?
- Millaisia ajatuksia tai kysymyksiä teos herättää?
- Mikä on teoksen merkitys oman opinnäytetyöni kannalta?

2.5 Seminaariraportti

Seminaariraportilla tarkoitetaan pienimuotoista tutkielmaa tai tutkielman osaa. Seminaariraportin sisällöllisenä vaatimuksena on, että kirjoittaja kykenee itsenäisesti hahmottamaan valitun aiheen kannalta olennaisimman sisällön. Tarkastelukohteen on oltava niin täsmällinen sekä sillä tavoin rajattu ja määritelty, että myös muut kuin työn laatija voivat saada kokonaiskuvan tarkastelukohteesta.

2.6 Tenttisuoritusten tavoitteet ja arvostelu sekä vastaamisen tekniikka

Monet opintojaksot suoritetaan tenttimällä kirjallisuutta ja säädöksiä. Tentin, kuten muidenkin suoritustapojen, tarkoituksena on arvioida sitä, kuinka hyvin opiskelija on saavuttanut opintojaksokuvauksessa mainitut osaamistavoitteet. Itä-Suomen yliopiston tutkintosäännön mukaisesti tenttisuoritukset arvioidaan asteikolla 0–5. Suoritukset voidaan arvioida myös asteikolla hyväksytty–hylätty. Opintojohtosäännön mukaan opintosuorituksen tulos on julkistettava viimeistään kolmen (3) viikon kuluttua suorituksesta yliopiston sähköisessä opiskelija- ja opintosuoritusrekisterissä. Opetussuunnitelmassa opintojaksolle määritelty vastuuopettaja voi erityisestä syystä pidentää tulosten julkistamisaikaa yhdellä (1) viikolla.

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa. Hänelle on varattava tilaisuus tutustua arvosteltuun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Kirjalliset ja muulla tavoin tallennetut opintosuoritukset on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta (yliopistolaki, 558/2009, 44.1 §).

Hyväksyttävän tenttisuorituksen ensimmäinen vaatimus on, että opiskelija voidaan vaikeuksitta tunnistaa. Tämän vuoksi jokaisen erillisen kuulustelukonseptin ensimmäiselle sivulle merkitään opiskelijan nimi, opiskelijanumero, henkilötunnuksen alkuosa, opintosuorituksen nimi sekä kurssin vastuuopettaja. Tiedot kirjoitetaan selkeällä käsialalla siten, etteivät ne jätä tulkinnanvaraa.

Tenttivastauksen tulee olla selkeästi luettavassa muodossa. Tämä tarkoittaa sitä, että tenttivastauspaperin molempiin laitoihin tehdään viivoitinta apuna käyttäen pystymarginaalit 2–3 ruutua reunasta sisentäen ja tenttivastaus kirjoitetaan selkeällä käsialalla käyttäen joko lyijy- tai kuivamustekynää. Myös mahdolliset tenttipaperissa annetut tilarajoitukset tulee ottaa huomioon.⁴ Tilarajoituksen noudattamatta jättäminen johtaa yleensä pisteiden alentamiseen ja vaikuttaa siten tenttisuoritukseen heikentävästi.

---

⁴ Usein tentaattorit rajoittavat vastaustilan esimerkiksi yhteen tai kahteen sivuun, jos kysymys on sen luontoinen, että oikea vastaus voidaan vaikeuksitta antaa tilarajoituksen puitteissa.

Tenttivastauksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota annettuun kysymykseen. Lue kysymys tarkoin ja vastaa ainoastaan siihen, mitä kysytään. Eräs yleisimmistä virheistä tenttivastauksissa on se, että opiskelija vastaa muuhun kuin kuulustelupaperissa esitettyyn kysymykseen tai avaa kysymyksen aihealaa liian suppeasti tai laajasti.

Tenttivastauksen tulee olla huolellisesti laadittu, johdonmukainen ja kappalejaoilla varustettu kokonaisuus, jossa vastataan vain annettuun kysymykseen. Jos vastauksessa olevat tiedot ovat joiltain osin virheellisiä, voi tämä vähentää vastauksesta saatavia pisteitä.

2.7 Valmistautuminen kurssisuorituksiin

Luentokursseille valmistautuminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin ennen kurssin ensimmäisen luentokerran aloittamista. On suositeltavaa tutustua alustavasti kurssimateriaaliin (jos materiaali on tiedossa) ennen kurssin ensimmäistä kokoontumiskertaa. Tällä tavoin opetuksesta saa parhaan hyödyn ja mieltä askarruttavista kysymyksistä voi luennolla tai luennon jälkeen keskustella luennoitsijan kanssa.

5 op:n laajuisiin kirjatentteihin valmistautuminen tulisi aloittaa vähintään kolmea viikkoa ennen kuulusteluajankohtaa. Kirjatentteihin annettuun materiaaliin tulee tutustua yksityiskohtaisesti ja syvällisesti, jotta kykenee vastaamaan kuulustelussa esitettyihin kysymyksiin.

Kandidaatin seminaariin ja pro gradu -seminaariin valmistautuminen kannattaa aloittaa lukemalla tutkimuksen kohteena olevan oikeudenalan yleisiä oppeja sekä metodeja koskevaa kirjallisuutta. Näiden rinnalla on hyvä tutustua myös aineellisoikeudellisia kysymyksiä koskevaan kirjallisuuteen, josta voi saada virikkeitä tutkimusongelman muotoiluun. Mahdolliset oivallukset kirjataan ideapaperiin myöhempää tutkimussuunnitelman työstämistä varten. Tutkimusongelman kartoituksen yhteydessä on hyvä myös keskustella seminaarin ohjaajan kanssa tutkimusongelman mielekkyydestä ja rajauksista.

2.8 Sähköinen plagiaatintunnistus

Itä-Suomen yliopistossa on otettu 1.1.2016 alkaen käyttöön sähköinen plagiaatintunnistusjärjestelmä. Yliopiston rehtorin 18.12.2014 tekemän päätöksen mukaisesti alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opinnäytteille, liseniaatintutkimuksille ja väitöskirjoille tulee tehdä alkuperäisyyden tarkastus sähköistä plagiaatintunnistusjärjestelmää käyttäen. On suositeltavaa, että opiskelija omaehtoisesti tarkastaa plagiaatintunnistusjärjestelmässä myös muut laajemmat kirjoittamansa kirjalliset työt, esimerkiksi esseeet.

Oikeudellisissa opinnäytteissä ja tutkimuksissa analysoidaan tyypillisesti virallisaineistoa, minkä johdosta plagiaatintunnistusjärjestelmä voi toisinaan antaa korkeitakin vastaavuusprosentteja kirjoittajan tekstin ja virallisaineistojen välillä. Tältä osin on syytä korostaa, etteivät plagiointia koskevat tieteelliset pelisäännöt sovellu virallisaineistoihin – esimerkiksi lainsäädäntöön, lain esittäjiin tai tuomioistuinratkaisuihin – yhtä tiukasti kuin viitattaessa oikeuskirjallisuuteen. Virallisaineiston toistaminen täysin tai lähes sanasta sanaan esimerkiksi osana lainopillisen kysymyksen arviointia on sallittu ilman lainausmerkkejä, mutta ehdoton vaatimus tällöinkin on, että viittaus käytettyyn virallisaineistoon esitetään tekstissä tai alaviitteessä. Oikeuskirjallisuuden kohdalla käytäntö on huomattavasti tiukempi. Tällöin lyhyetkin suorat lainaukset on kategorisesti laitettava lainausmerkkeihin. Myös referoitaessa toisen kirjoittamaa tekstiä on aina selkeästi erotettava lähdekirjallisuudessa sanottu kirjoittajan omasta kontribuutiosta.

3 Kandidaatin seminaari ja -tutkielma

3.1 Kandidaatin seminaarin tavoitteet ja vaatimukset

Hallintotieteiden kandidaatin tutkintoon sisältyy pakollisena opintojaksona opiskelijan pääaineen kandidaatin tutkielma ja seminaari (10 op). Samoin oikeusnotaarin tutkinnon pakollinen opintojakso on oikeusnotaarin tutkielma ja seminaari (10 op). Oikeusnotaarin tutkielma ja seminaari suoritetaan jonkin HTK-tutkinnon pääaineen kandidaattiseminaarin yhteydessä.

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy tieteellisen tutkimuksen perusteisiin ja tutkimuksen suunnitteluun siten, että hän kykenee tuottamaan tutkimussuunnitelman ja kandidaatin tai oikeusnotaarin tutkielman. Lisäksi opiskelija oppii käymään tieteellistä keskustelua, esimerkiksi esittelemään omaa työtään ja antamaan palautetta toisten töistä. Opetussuunnitelman mukaisesti tutkielman ja seminaarin **osaamistavoitteina** on, että opiskelija:

- tunnistaa oikeustieteellisen tutkimuksen osatekijät
- hakee ja käyttää luotettavaa tutkimusaineistoa
- osaa toteuttaa pienimuotoisen oikeustieteellisen tutkimuksen
- kirjoittaa sujuvaa oikeustieteellistä asiatekstiä
- käy aktiivista keskustelua ja esittää perusteltuja kriittisiä oikeustieteellisiä argumentteja
- harjaantuu suullisessa esiintymisessä.

HTK-opiskelija voi tulla mukaan kandidaatin seminaariin, kun hän on suorittanut yleiset oikeusjärjestysopinnot (60 op) sekä suurimman osan pääaineensa perus- ja aineopinnoista. Oikeusnotaariopiskelija voi tulla mukaan seminaariin suoritettuaan suurimman osan ON-tutkinnon perus- ja aineopinnoista.

3.2 Ohjeet kandidaatin seminaaria varten

Opintojakso sisältää tutkimussuunnitelman ja tutkielman (25–30 sivua) laatimisen sekä aktiivisen osallistumisen seminaariin, jossa ohjaajan täsmentämällä tavalla esitellään oman tutkielman

idea, tutkimussuunnitelma ja tutkielma, käydään tieteellistä keskustelua, annetaan palautetta toisten opiskelijoiden suunnitelmista ja tutkielmista sekä tehdään muita mahdollisia tutkielman kirjoittamista tukevia tehtäviä. Opiskelijan tulee osallistua seminaaritapaamisiin ja tehdä seminaariin kuuluvat tehtävät ohjaajan osoittamassa aikataulussa. Opiskelija saa palautetta ja ohjausta, jonka tavoite on tukea opiskelijan itsenäistä työtä tutkielman laatimisessa sekä osoittaa kehittämiskohteita.

Seminaarien työmuodot vaihtelevat. Kunkin seminaarin ohjaaja määrittelee toteutuksen yksityiskohdat, kuten seminaaritapaamisten määrän ja keston, tapaamisten toteutustavan, ohjauksen ja vertaispalautteen muodot sekä tutkielmien käsittelyn tavat. Tavoitteena on tutkielman valmistuminen seminaarin aikana.

Kandidaatin tutkielma ei ole tutkimus sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan kirjoitusharjoitus.⁵ Hyvän kandidaatin tutkielman oletetaan kuitenkin sisältävän aiheen olennaisen sisällön hahmottamisen lisäksi kirjoittajan omaa pohdiskelua aiheesta. Vaatimuksena on, että kirjoittaja osoittaa perehtyneensä oikeustieteellisen kirjoittamisen ja oikeudellisen argumentaation peruslähtökohtiin, erityisesti oikeudellisen lähdeaineiston (säädösten, esitöiden, oikeustapausten ym.) käyttöön.

Kandidaatin seminaari alkaa alkutapaamisella, jossa keskustellaan tutkielman aiheista ja oikeudellisen tutkielman tekemisestä. Opiskelijan on suositeltavaa suunnitella tulevan tutkielmansa aihetta alustavasti jo ennen seminaaria. Seminaariin voi kuitenkin tulla ilman valmista aihetta. Jos opiskelija on epävarma, minkä pääaineen seminaariin hänen kannattaa osallistua, hänen tulee olla yhteydessä ohjaajaan hyvissä ajoin ennen seminaarin alkua.

---

⁵ Ks. oikeudellisesta kirjoittamisesta Soininen 2016, s. 51–70.

Alkutapaamisen jälkeen opiskelijat tyypillisesti esittelevät ideapaperin tai tutkimussuunnitelman ja kommentoivat toistensa suunnitelmia.⁶ Seminaarissa täsmennetään tutkimusongelmaa ja keskustellaan rajauksista. Seminaarityöskentelyyn voi kuulua erilaisia oppimis- ja suunnitteluprosesseja tukevia työvaiheita, kuten vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista.

Yleisenä keskusteluteemana seminaarissa ovat oikeustieteen metodit sekä tutkimusongelmaan ja tutkielman tekemiseen liittyvät kysymykset. Opiskelijoilta edellytetään omaa aktiivisuutta ja osallistumista. Ideapaperissa opiskelija hahmottelee ensin kandidaatin tutkielman karkeat suunnaviivat. Tämän jälkeen siirrytään ideapaperin pohjalta tutkimussuunnitelman laatimisvaiheeseen.

Tutkimussuunnitelmassa tarkoituksena on esitellä oma aihe ja tutkimusongelma lyhyesti. Tutkimussuunnitelmaan tulee kartoittaa keskeinen sääntely ja oikeuskirjallisuus. Myös tutkielman taustaa voidaan selvittää lyhyesti. Suunnitelmassa on hyvä huomioida **lainopillinen** (tai mahdollinen muu) lähestymistapa. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelija on rajannut tutkielman tiettyihin lainsäännöksiin tai muuhun mielekkääseen kokonaisuuteen. Tutkimusongelma itsessään voi olla muotoiltu vapaasti, mutta opiskelijan on tiedostettava, mihin säännöksiin ja säännöksen tulkintoihin asiakokonaisuus perustuu.

Tutkimussuunnitelman tulee sisältää:

- Alustava otsikko aiheesta
- Opiskelijan nimi, opiskelijanumero, pääaine ja opintopistemäärä
- Tutkimusongelma
- Tutkielman rajaukset
- Tutkimusmetodi ja metodin valintaan johtaneet syyt
- Lyhyt tiivistelmä aiheesta

---

⁶ Ideapaperilla tarkoitetaan paperille hahmoteltua alustavaa ajatusta tutkimusongelmasta, käytettävistä menetelmistä sekä tutkimusaineistosta. Tutkimussuunnitelma on selkeästi jäsentyneempi, johdonmukainen kokonaisuus, jossa noudatetaan tätä kirjoitusohjetta kaikkien muotoseikkojen osalta ja annetaan vastaukset kysymyksiin: mitä tutkin?, miksi tutkin? ja miten tutkin?

- Tutkielman sisällysluettelon luonnos
- Keskeinen säädösaineisto, lainvalmisteluaineisto, oikeuskäytäntö ja oikeuskirjallisuus

Seminaarin lopuksi järjestetään purkutilaisuus, jossa opiskelijat tyypillisesti esittelevät oman työnsä ja opponoivat toistensa työt. Opiskelijoiden tulee valmistella kysymyksiä toistensa töistä ja osallistua tieteelliseen väittelyyn. Toisten työt **tulee** olla luettuna seminaariin osallistuessa. Tarkoituksena on, että opiskelijat keskustelevat aktiivisesti keskenään omista töistään. Ellei toisin ilmoiteta, seminaarityöt on palautettava viikkoa (7 vrk) ennen seminaarin purkupäivää.

3.3 Arvioinnin perusteet

Kandidaatin- ja notaaritutkielma arvioidaan asteikolla 0–5. Laitoksen opetussuunnitelmassa on vahvistettu, että tutkielmat arvioidaan alla olevan taulukon kriteereillä. Tutkielman kokonaisarvosana ei määräydy yksittäisten arvioitavien seikkojen keskiarvon mukaan.

Taulukko 1. Kandidaatin tutkielman arviointikriteerit.

Arvioinnin kohde	Arvosanan tasoa vastaava kuvaus		
	1	3	5
Tutkimus-suunnitelma	Tutkimusongelma perustellaan niukasti. Tutkimusongelman, lähdeaineiston ja menetelmien kuvaus on niukka.	Tutkimusongelma liitetään melko selkeästi aiempaan tutkimustietoon. Tutkimusongelma, lähdeaineisto ja menetelmät vastaavat toisiaan.	Tutkimusongelma perustellaan vakuuttavasti. Tutkimusongelma, lähdeaineisto ja menetelmät vastaavat toisiaan ja ne kuvataan täsmällisesti.
Tutkimusongelma ja aiheen raja	Tutkimusongelma on epätasällinen, rajaukseltaan osin epäonnistunut ja/tai merkityksetön.	Tutkimusongelman asettelu ja raja	Tutkimusongelman asettelu ja raja
Lähdeaineisto	Lähdeaineisto on niukka ja hajanainen.	Lähdeaineisto on melko kattava, laadukas ja osoittaa opiskelijan kykyä arvioida lähteiden merkitystä oman tutkimusongelman kannalta.	Lähdeaineisto on kattava, laadukas ja hyvin perusteltu.
Metodin hallinta	Metodi vastaa tutkimusongelmaa heikosti, tai metodia noudatetaan horjuvasti.	Metodi vastaa tutkimusongelmaa, ja tutkielman sisältö noudattaa pääosin valittua metodia.	Metodi vastaa tutkimusongelmaa erinomaisesti, ja teksti osoittaa metodin hyvää hallintaa.
Argumentaation laatu	Tutkielman sisältö ei kaikilta osin vastaa tutkimuskysymystä. Väitteiden perustelu on niukkaa ja paikoin	Tutkielmassa vastataan esitettyyn tutkimuskysymykseen. Valtaosin väitteet perustellaan viitaten lähteisiin.	Väitteet perustellaan kauttaaltaan vakuuttavasti ja itsenäisesti. Lähteiden käyttö on taitavaa
Kieli ja muoto	Teksti on ymmärrettävää asiakieltä ja vastaa pääosin kirjoitusohjetta.	Teksti on melko sujuvaa ja rakenne pääosin selkeä. Ulkoasussa voi olla yksittäisiä virheitä.	Teksti on sujuvaa, rakenne johdonmukainen ja ulkoasu lähes virheetön.
Osallistuminen seminaari-työskente	Opiskelija on osallistunut seminaariin ja tehnyt opettajan osoittamat tehtävät.	Opiskelija on osallistunut seminaariin ja pyrkinyt selvästi panostamaan tehtäviin ja tapauksiin.	Opiskelija on osallistunut seminaariin sitoutuneesti ja hänen panoksensa tehtäviin ja tapaamisiin on erinomainen.

Kandidaatin tutkielman voi rakentaa **esimerkiksi** oikeudellisen tulkintaongelman ympärille, jota ratkotaan lainopin metodeja, tulkintaa ja systematisointia hyödyntäen. Tulkinta on aiheen problematisointia, tulkintasuositusten esittämistä ja lainsäädäntökritiikkiä tai oikeuskäytännön kriittistä tarkastelua. Tarkastelun kohteena voi olla myös oikeustieteessä keskustelua herättänyt tulkintakysymys, jota kirjoittaja tarkastelee monipuolisesti eri näkökulmista.

Kandidaatin tutkielman metodina voidaan käyttää muitakin kuin lainopillisia metodeja. Esimerkiksi oikeustaloustieteellisesti orientoituneen kandidaatin tutkielman metodisen pohjan tuottaa taloustiede. Tarkastelun kohteena voi olla esimerkiksi kysymys, mitkä ovat aiotun sääntelyn ennakoitavat vaikutukset ympäristöön ja yritysten toimintaan. Empiirisesti suuntautuneessa kandidaatin tutkielmassa voidaan analysoida laadullisin tai tilastollisin menetelmin esimerkiksi oikeuskäytäntöjä ja viranomaisten päätösargumentointia. Oikeussosiologisessa kandidaatin tutkielmassa huomioidaan oikeuden ja yhteiskunnan välinen riippuvuus. Tarkastelun kohteena voivat olla esimerkiksi sosiaaliset normit käyttäytymistä ohjaavina tekijöinä. Muiden kuin lainopillisten kandidaatin tutkielmien arviointi ei poikkea lainopillisen työn arvioinnista. Arvioinnissa huomioidaan niin metodin/metodien hallinta kuin tulosten luotettavuus.

4 Pro gradu -seminaari ja -tutkielma

4.1 Pro gradu -seminaarin tavoitteet ja vaatimukset

Opintojakson aikana opiskelija perehtyy tieteellisen tutkimuksen tekemiseen ja tutkimuksen suunnitteluun siten, että hän kykenee tekemään tutkimussuunnitelman ja pro gradu -tutkielman. Lisäksi opiskelija syventää kandidaatin seminaarissa opittuja taitoja tutkimustyön julkisessa esittämisessä sekä opiskelijakollegoiden töiden opponoinnissa. Opetussuunnitelman mukaan pro gradu- ja OTM-tutkielman sekä seminaarin **osaamistavoitteina** on, että opiskelija osaa:

- asettaa mielekkään oikeustieteellisen tutkimustehtävän
- tuottaa perusteltua tutkimustietoa hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti metodilla, jolla saadaan vastaus asetettuihin tutkimuskysymyksiin
- etsiä ja käyttää monipuolisesti tietoa eri lähteistä ja arvioida lähteitä kriittisesti
- hyödyntää ja arvioida tutkimustietoa
- kirjoittaa sujuvan ja muotoseikoiltaan moitteettoman oikeustieteellisen tutkielman
- käydä tieteellistä keskustelua
- suunnitella tutkimusprosessin ja kehittää tutkielmaansa palautteen perusteella.

Pro gradu -seminaariin on suositeltavaa osallistua, kun HTK/ON-tutkinnon oikeudelliset opinnot on suoritettu ja maisterivaiheeseen kuuluvat muut opinnot aloitettu. Seminaariin kannattaa tulla mukaan niin, että gradu olisi mahdollista tehdä valmiiksi viimeistään vuoden kuluessa seminaarin aloittamisesta. Jos tämä ei onnistu, seminaariin voi osallistua tämänkin jälkeen.

4.2 Ohjeet pro gradu -seminaaria varten

Jokainen opiskelija laatii syventävien opintojen osana pro gradu -tutkielman (HTM-tutkinto) tai OTM-tutkielman, jonka pituus on noin 70–120 sivua. Oppiainekohtaisen pro gradu -seminaarin keskeinen tehtävä on tukea tutkielman laatimista ja kehittää tieteellisen keskustelun valmiuksia. Opiskelijan tulee osallistua seminaariin sitoutuneesti ja pitkäjänteisesti.

Seminaarien työmuodot ja kesto vaihtelevat hieman eri oppiaineissa. Niissä ohjaajan täsmentämällä tavalla esitellään oma tutkimussuunnitelma ja tutkielma, käydään tieteellistä keskustelua, annetaan palautetta toisten opiskelijoiden suunnitelmista ja tutkielmista sekä tehdään mahdollisia muita tutkielman kirjoittamista tukevia tehtäviä. Seminaarin aloituskokousten ja tapaamisten aikataulut ilmenevät Pepin oppiainekohtaisista toteutuskuvauksista.

Jokainen opiskelija saa seminaarin aikana palautetta tutkimussuunnitelmastaan sekä työn alla olevasta tutkielmastaan. Palautteen ja muun ohjauksen tavoite on tukea opiskelijan itsenäistä työtä tutkielman laatimisessa sekä osoittaa kehittämiskohteita. Ohjauksen toteutustapa, samoin kuin palautteen määrä ja muoto vaihtelevat eri oppiaineiden seminaareissa.

Seminaariin saapuvalla on hyvä olla jonkinlainen idea omasta aiheesta. Seminaarin aikana opiskelijat hahmottelevat oman aiheensa pääpiirteet ja valmistelevat ideaansa itsenäisesti ideapaperin/tutkimussuunnitelman asteelle. Seminaarin alkuvaihe voi edetä esimerkiksi siten, että alkutapaamisen jälkeen opiskelijat laativat ensin ideapaperin ja tämän jälkeen tutkimussuunnitelman. Jokainen esittelee oman tutkimussuunnitelmansa, minkä jälkeen opiskelijat kommentoivat toisiinsa.⁷ Kuten edellä on todettu, seminaarin täsmälliset toimintatavat vaihtelevat oppiaineittain ja ohjaajittain.

4.3 Pro gradu -tutkielman palauttaminen

Pro gradu on itsenäinen tieteellinen tutkielma, jota kunkin pääaineen professori ja/tai muu opetushenkilökunta ohjaavat. Tutkielmasta on mahdollista saada palautetta ja kommentteja ohjaajilta ja pro gradu -seminaarin osallistujilta ennen työn palauttamista. Opiskelijan on oltava yhteydessä graduohjaajaan sovitulla tavalla työn edetessä, ja ohjaajan kommentit tulee ottaa soveltuvin osin huomioon tutkielman työstämisessä.

---

⁷ Ideapaperilla tarkoitetaan paperille hahmoteltua alustavaa ajatusta tutkimusongelmasta, käytettävistä menetelmistä sekä tutkimusaineistosta. Tutkimussuunnitelma on selkeästi jäsentyneempi, johdonmukainen kokonaisuus, jossa noudatetaan tätä kirjoitusohjetta kaikkien muotoseikkojen osalta ja annetaan vastaukset kysymyksiin: mitä tutkin?, miksi tutkin? ja miten tutkin?

Tutkielman tarkastusprosessista annetaan ohjeet Itä-Suomen yliopiston Kamussa.⁸ Tarkastajien tulee antaa tutkielmasta lausunto (yhteislausunto tai erilliset lausunnot) kuukauden kuluessa tarkastajaksi määäämisestä. Opiskelija saa tarkastajien lausunnon(t) nähtäväkseen, jonka jälkeen hän ilmoittaa, hyväksyykö hän lausunnon vai haluaako keskeyttää arviointiprosessin.

Opiskelijan käynnistäessä arviointiprosessin uudelleen on hänen täytynyt kirjoittaa opinnäyte ainakin osin uudelleen tai tehdä siihen laajoja korjauksia. Jos opiskelija hyväksyy lausunnon, laitosjohtaja päättää sen hyväksymisestä. Opiskelijan on mahdollista hakea päätökseen oikaisua päätöksen mukana annettavan oikaisuohjeen mukaisesti.

4.4 Arvioinnin perusteet

Pro gradu -tutkielma arvostellaan asteikolla 0–5. Laitosjohtaja arvostelee pro gradu -tutkielman tarkastajien lausuntojen pohjalta. Arviointi perustuu seuraaviin, opetussuunnitelmassa vahvistettuihin kriteereihin.

- Hyväksyttävissä oleva tutkielma sisältää pääasiassa oleellisia asioita jokseenkin loogisessa järjestyksessä. Siinä voi olla paljon puutteita, mutta se vastaa kuitenkin välttävästi opinnäytetyölle asetettuja vaatimuksia useilla arvioinnin osa-alueilla.
- Tutkielma hylätään, jos se on kauttaaltaan hajanainen ja epälooginen eikä muodosta kokonaisuutta.
- Tarkemmin tutkielman arviointi perustuu alla oleviin kriteereihin. Tutkielman kokonaisarvosana ei määräydy yksittäisten arvioitavien seikkojen keskiarvon mukaan.

Arvosanaa 1 (välttävä) vastaavan tutkielman piirteitä:

- Tutkimustehtävä: Tutkimustehtävä on kuvattu, mutta se on tavanomainen ja rajausten puutteen vuoksi jäsentymätön. Määrittelyssä on huomattavaa epäjohdonmukaisuutta.

---

⁸ UEF Kamu, <https://kamu.uef.fi/student-book/opinnaytetyon-tarkastus/>.

- Teoriaosa / metodiosa / aineisto: Tutkielmalla on suppea teoreettinen/metodinen viitekehys, ja työn lähtökohdat jäävät epämääräisiksi. Vähän kirjallisuutta, mahdollisesti vain kotimaisia lähteitä. Lähdekritiikki puuttuu, aineiston muokkaamattomuus aiheuttaa esteitä analyysin teolle. Ongelmia analyysin ja teorian/metodien kohtaamisessa.
- Tutkimustulokset: Kirjoittaja kuvailee tutkimuksensa tulokset, mutta ne ovat kyseenalaiset, yksinkertaiset tai puutteelliset. Ongelmia tutkimustehtävän täyttymisessä.
- Yleisarvostelu: Työ sisältää pääasiassa oleellisia asioita. Siinä on kuitenkin huomattavia epäjohtonmukaisuuksia, työ on rakenteellisesti perustelematon ja teksti on kankeaa. Kieli, muotoseikat ja ulkoasu ovat viimeistelemättömiä, viitteiden käytössä on puutteita. Kokonaisvaikutelma on keskeneräinen tai sen yhteys aiheeseen ohut.
- Työprosessi: Osallistuminen seminaarityöskentelyyn vähäistä. Kehittävä työote, kuten palautteen vastaanottaminen ja hyödyntäminen, on heikkoa.

Arvosanaa 2 (tyydyttävä) vastaavan tutkielman piirteitä:

- Tutkimustehtävä: Tutkimustehtävä on jokseenkin tavanomainen, ongelmien määrittely suhteellisen selkeä, mutta tarkastelukulma on tavanomainen.
- Teoriaosa / metodiosa / aineisto: Teoreettinen/metodinen viitekehys on hieman jäsentymätön ja suppea. Käsitteet, hypoteesit ja oletukset on osittain selkeästi määritelty. Suhteellisen vähän relevanttia kirjallisuutta. Aito kriittinen ote jää puuttumaan. Lähteiden, aineiston ja tutkimustehtävän yhteensopivuudessa on ongelmia. Lähteiden/aineiston käsittely osittain yksipuolista.
- Tutkimustulokset: Tutkimukselle asetetut kysymykset jäävät osin vastaamatta ja tulkinnalliset mahdollisuudet osittain hyödyntämättä. Johtopäätökset ovat jokseenkin yksinkertaiset.
- Yleisarvostelu: Teksti on suhteellisen toimivaa, tyyli joskus vaikeaselkoista. Työssä on epäjohtonmukaisuuksia, rakenne ei aina perusteltu ja omaehtoinen panos on ollut suhteellisen vähäinen. Työn yleisvaikutelma on kuvaileva. Viitteiden käytössä epäselvyyksiä.
- Työprosessi: Työprosessissa, kuten palautteen hyödyntämisessä, on ollut vaikeuksia. Osallistuminen seminaarityöskentelyyn vaihteleva.

Arvosanaa 3 (hyvä) vastaavan tutkielman piirteitä:

- Tutkimustehtävä: Tutkimustehtävä on suhteellisen kiinnostava ja tuore. Määrittely on toimiva ja rajausta tarkoituksenmukainen.
- Teoriaosa / metodiosa / aineisto: Hyvä teorioiden/metodien tuntemus, keskeinen käsitteistö ymmärretty, oletukset ja hypoteesit linjassa tutkimustehtävän määrittelyn kanssa. Lähdeaineisto on jokseenkin kattava ja lähteitä on käytetty asiallisesti. Aineisto on jokseenkin edustava. Yhteys analyysin ja teorian välillä.
- Tutkimustulokset: Argumentaatio, tulosten tulkinta ja johtopäätökset ovat hyvää tasoa. Tutkimuskysymyksiin vastataan pääasiassa teoreettista/metodista viitekehystä hyödyntäen.
- Yleisarvostelu: Teksti on jokseenkin sujuvaa, tyylisuhteellisen helppolukuista ja kieli jokseenkin virheetöntä. Rakenne on selkeä ja työn ulkoasu siisti. Työ osoittaa hyvää tutkielmanteon tekniikan hallintaa.
- Työprosessi: Työprosessi jokseenkin sujuva. Asiallinen osallistuminen seminaarityöskentelyyn.

Arvosanaa 4 (kiitettävä) vastaavan tutkielman piirteitä:

- Tutkimustehtävä: Tutkimustehtävä on kiinnostava ja tuore, aiheen rajausta on perusteltu, tehtävän määrittely on täsmällinen ja tarkastelukulma tarkoituksenmukainen.
- Teoriaosa / metodiosa / aineisto: Vakuuttava teoreettinen/metodinen osaaminen: työn teoreettinen/metodinen lähtökohta on toimiva, käsitteiden käyttö on osaavaa ja työ sisältää hyvin argumentoitua pohdintaa. Lähteiden käyttö on vakuuttavaa, kokonaiskuva on hyvä, aineisto on kattava ja tarkoituksenmukainen, sen käsittely on täsmällistä, ja yhteys teoriaan on selkeä.
- Tutkimustulokset: Argumentaatio on vakuuttavaa, ja tutkimuksen tavoitteet täyttyvät. Johtopäätökset ovat selkeitä ja luovasti perusteltuja ja osoittavat hyvää kokonaisuuden hallintaa. Teoreettinen/metodinen tausta ja oman tutkimuksen osuus painottuvat hyvin.
- Yleisarvostelu: Teksti on sujuvaa, tyylillisesti asiallista, kieli pääasiassa virheetöntä, rakenne on selkeä ja johdonmukainen, ulkoasu viimeistelty. Tieteellinen ilmaisu on hyvin artikuloitua ja vaikuttavaa tasoa. Tutkielma osoittaa luovaa ajattelua ja kykyä ymmärtävään omaan pohdintaan.

- Työprosessi: Sujuva työprosessi ja/tai selvä kehitys asiantuntijana prosessin aikana. Aktiivinen osallistuminen ja hyvä panos seminaarityöskentelyyn.

Arvosanaa 5 (erinomainen) vastaavan tutkielman piirteitä:

- Tutkimustehtävä: Tutkimustehtävä on haastava ja innovatiivinen, aiheen rajausta tarkoituksenmukainen, tehtävän määrittely on täsmällinen ja hyvin perusteltu. Tarkastelukulma on tuore.
- Teoriaosa / metodiosa / aineisto: Vahva teorioiden/metodien tuntemus: työn teoreettinen/metodinen lähtökohta on perusteltu, käsitteiden ymmärrys on syvällistä, lähteitä on käytetty kriittisesti. Käsittely on kattavaa: työssä on selkeä ja analyyttinen ote. Aineisto on kattava ja tarkoituksenmukainen, sen käsittely on huolellista ja systemaattista, ja sillä on selkeä yhteys teoreettiseen viitekehykseen.
- Tutkimustulokset: Argumentaatio on kauttaaltaan vakuuttavaa ja tulokset laadukkaita. Tutkimuksen tavoitteet täyttyvät. Johtopäätökset osoittavat innovatiivisuutta ja asiantuntijuutta.
- Yleisarvostelu: Teksti on sujuvaa ja tyylillisesti erinomaista; rakenne on selkeä ja johdonmukainen ja ulkoasu on lähes virheetön. Tutkielma osoittaa kypsää ja luovaa ajattelua, analyyttistä otetta – aitoa tutkijuutta. Tutkielma on käsittelyltään uusia näkökulmia avaava.
- Työprosessi: Määrätietoinen työprosessi ja/tai huomattava kehitys asiantuntijana prosessin aikana. Aktiivinen osallistuminen ja erinomainen panos seminaarityöskentelyyn. Opiskelija kykenee itsenäiseen tutkimuksen tekoon.

5 Työn rakenne ja muoto

5.1 Yleiset muotoseikat

Työn rakenteesta, muodosta, lähdeluettelon rakentamisesta ja lähteiden käytöstä jäljempänä annettavat ohjeet on laadittu erityisesti kandidaatin ja oikeusnotaarin tutkielmaa sekä pro gradu -tutkielmaa ajatellen. Soveltuvien osin näitä ohjeita seurataan myös muissa kirjallisissa töissä. Kaikkien opintojen aikana laadittavien kirjallisten töiden ulkoasu tulee olla huoliteltu, yhtenäinen ja johdonmukainen. Muodollisten kirjoitusohjeiden velvoittavuus kuitenkin vaihtelee opintasuoritusten välillä jonkin verran. Oppimispäiväkirjassa muotoseikoille asetettavat vaatimukset ovat väljemmät, kuten edellä todetaan. Esseiden, referaattien, seminaariraporttien ja kandidaatin tutkielmien kohdalla tulee noudattaa tarkoin tässä annettuja ohjeita tai muita ohjaajan hyväksymiä kirjoitusohjeita.

Työn alkuun sijoitetaan lähdeluettelo, lyhenneluettelo sekä tarvittaessa kuvio- ja taulukkoluettelo.⁹ Teksti kirjoitetaan seuraavin asetteluin:

- marginaalit: ylhäällä ja alhaalla 2,5 cm, vasemmalla 2 cm ja oikealla 1,5 cm
- riviväli 1,5 (riviväliä 1 käytetään alaviitteissä.)
- fonttimuotona Open Sans
- fonttikoot:
  - Leipäteksti 11 pt,
  - Alaviitteet 10 pt,
  - Kuvioden ja taulukoiden otsikot 10 pt,
  - Otsikot:
    - 1. tason otsikko 14 pt, lihavoitu, musta, 1. tason otsikko aloitetaan aina uudelta sivulta (Word 2011: asettelu > vaihto > sivunvaihto)
    - 2. tason otsikko 12 pt, lihavoitu, turkoosi (RGB 7,125,158 ja #077D9E)
    - 3. tason otsikko 11 pt, lihavoitu, musta
  - Sisennetyissä kappaleissa, joissa esimerkiksi selostetaan jonkin oikeustapauksen sisältöä, käytetään fonttikokoa 10 pt, riviväliä 1,5 ja sisennystä 1 cm,
- tekstin väri on musta asiakirjan kaikissa muissa osissa paitsi 2. tason otsikoissa sekä linkeissä; tekstissä ei tule käyttää muita värejä (tehokeinona tekstin joukossa voi tarvittaessa käyttää lihavointia, mutta sitäkin harkiten),

---

⁹ Ks. tämän ohjeen alun luettelisivut.

- Teksti tasataan vasempaan laitaan ja oikea laita jää liehuvaksi,
- asiakirjassa käytetään automaattista tavutusta,
- kappaleiden väliin jätetään tyhjä rivi, kappaleen ensimmäistä riviä ei sisennetä.

Kirjallisissa töissä käytetään valmiita otsikko- ja leipätekstityylejä, jotta työstä tulee saavutettavuusvaatimusten mukainen ja jotta automaattisen sisällysluettelon päivittäminen onnistuu. Saavutettavan opinnäytetyön ohje (pro gradu -tutkielmaa varten) löytyy UEF Kamusta.¹⁰ Kyseisessä ohjeessa opastetaan myös tekstityyliin käyttöön. Muissa oikeustieteiden laitoksen kirjallisissa töissä kannattaa hyödyntää mallivastauspohjaa, joka löytyy oikeustieteiden opintoyhteisöstä.¹¹

Tekstissä käytetään enintään kolmitasoista otsikointia. Mikäli alaotsikointia käytetään, alaotsakkeita on oltava kunkin yläotsakkeen alla vähintään kaksi (esim. 1.1 ja 1.2 jne. / 1.1.1 ja 1.1.2 jne.). Otsikkotasojen välille ei tule johdantokappaleita. Esimerkiksi tilanteessa, jossa otsikkotasoja on kaksi (ks. esimerkiksi tämän ohjeen jakso 2), ei pääotsikon (2 Opintojakson suoritustavoista) ja alaotsikon (2.1 Yleistä) välille tule sijoittaa tekstiä. Työn loppuosan muodostavat liitteet. Hakemistoja ei seminaaritöihin ole tarpeen laatia.

5.2 Kansilehti

Kansilehti on kirjallisen työn ensimmäinen sivu, jossa ilmaistaan työn nimi, tekijän nimi ja opiskelijanumero sekä työn tarkoitus (esim. kandidaatin tutkielma). Kansilehteen merkitään myös paikka, johon työ suoritetaan (yliopisto ja laitos), työn esittämispäivämäärä sekä työn ohjaajan nimi.¹² Työn otsikko tulee yliopiston logon alle ja otsikko keskitetään. Työn tunnistetiedot sijoitetaan kansilehden oikeaan alareunaan. Työn pääotsikon muotoseikat:

- fonttimuotona Open Sans
- fonttikoko 18 pt

---

¹⁰ Ks. UEF Kamu, Saavutettavan opinnäytetyön ohje, <https://kamu.uef.fi/student-book/opinnaytteet/>.

¹¹ Ks. Oikeustieteiden opintoyhteisö, <https://studentuef.sharepoint.com/sites/oikeustieteidenopintoyhteiso>.

¹² Ks. tämän ohjeen kansilehti.

5.3 Sivunumerointi

Sivunumeroinnissa käytetään työn luettelosivuilla pieniä roomalaisia numeroita (i, ii, iii) ja tekstiosuudessa arabialaisia numeroita (1, 2, 3). Kansilehteen ei laiteta sivunumeroa näkyviin, ja numerointi alkaa sisällysluettelon ensimmäiseltä sivulta sivunumerosta ii. Tekstiosuus alkaa sivunumerosta 1. Roomalaista ja arabialaista sivunumerointia varten asiakirja jaetaan kahteen osaan (Word: Asettelu → Vaihdot → Osanvaihdot, Seuraava sivu). Asiakirjan jakaminen mahdollistaa sen, että asiakirjassa esiintyvät ensin roomalaiset ja sitten arabialaiset sivunumerot. Kun asiakirjan jakaminen on tehty, voi sivunumeron alkamisen ja numerotyylin määrittää kohdasta Lisää → Sivunumero (Word). Sivunumerointi sijoitetaan sivun yläreunaan keskelle.¹³

5.4 Sisällysluettelo

Sisällysluettelo on kansilehteä seuraavalla sivulla (sivu ii), ja se otsikoidaan: SISÄLLYS. Sisällysluetteloon kerätään työn kaikki otsikot ja niiden hierarkkiset numeroinnit sekä otsikoiden osoittamien lukujen, alalukujen ja -jaksojen alkamissivut. Huomaathan kuitenkin, että sisällysluettelo ei merkitä lähdeluettelon sisäisiä otsikointeja (kirjallisuus, virallislähteet jne.).

Sisällysluettelon alkuun merkitään ennen varsinaisen tekstiosan otsikoita työn luettelosivujen otsikot ja niiden numerointi. Vastaavalla tavalla työssä olevista kuvioista ja taulukoista tehdään oma luettelo. Kuviot ja taulukot -otsake sijoitetaan sisällysluetteloön viimeisenä ennen varsinaisia tekstiosan otsikoita. Liitteet merkitään sisällysluettelon loppuun ilman sivunumeroita. Muista päivittää sisällysluettelo sekä kuvio- ja taulukkoluettelot aina ennen lopullisen työn jättämistä.

Sisällysluettelon laatimiseen kannattaa käyttää Wordin automaattista sisällysluetteloa. Huomaathan kuitenkin, että tällöin on käytettävä otsikoinnissa Wordin otsikkotyyplejä, jotta sisällysluettelo

---

¹³ Sivunumeroinnin eriyttämiseksi on yllä mainitusta sivunumero-valikosta klikattava vielä ”Muotoile” ja tämän jälkeen laitettava sivunumeroinnin aloittavaksi numeroksi 1 ensimmäisellä tekstisivulla (kursorin on oltava ensimmäisen tekstisivun kohdalla). Tämän jälkeen sivunumerointi alkaa ensimmäiseltä tekstisivulta uudestaan. Samasta valikosta voidaan myös vaihtaa numeroiden tyylin roomalaisista numeroista arabialaisiksi.

tulostuisi oikein. Wordin automaattiset otsikkotyylit on tällöin muokattava tässä ohjeessa esitettyjen vaatimusten mukaisiksi.

Sisällysluettelossa tulee puolen senttimetrin sisennyksin erottaa eritasoiset otsikot esimerkiksi seuraavasti:

3 Pääluku	10
3.1 Ensimmäinen alaluku	10
3.2 Toinen alaluku	11
3.2.1 Ensimmäinen alajakso	11
3.2.2 Toinen alajakso	13
3.3 Kolmas alaluku	15

Sisällysluettelon laatimisessa ja otsikoinnissa huomioon otettavia seikkoja:

- Sisällysluettelossa pääotsikko alkaa sivun vasemmasta reunasta, toisen tason otsikossa on puolen senttimetrin sisennys ja kolmannen tason otsikossa on yhden senttimetrin sisennys.
- Neljännen tason otsikoita ei tehdä.
- Tekstissä ei käytetä ilman otsikkoa jääviä ”johdanto-kappaleita” pääluvun ja alaluvun välissä.

5.5 Kuviot ja taulukot

Oikeudellisten opinnäytteiden osana voidaan käyttää kuvioita ja taulukoita selkeyttämään ja havainnollistamaan kirjoitettua esitystä. Asiayhteydestä irrallisten tai muutoin leipätekstissä avaimatta jäävien kuvioiden ja taulukoiden käyttöä tulee välttää. Julkaistavissa opinnäytetöissä (pro

gradussa) kuvioden yhteyteen liitetään vaihtoehtoinen kuvaus, jossa kuvan sisältö kerrotaan ikään kuin toiselle henkilölle.¹⁴

Ulkoasultaan kuviot ja taulukot saavat olla värillisiä tai mustavalkoisia, mutta värillisiä kuvioita ja taulukoita harkittaessa kannattaa kiinnittää huomio siihen, onko esityksen lopullinen painoasu mustavalkoinen vai värillinen. Tällöin varmistetaan se, että kuvio tai taulukko näkyy parhaalla mahdollisella tavalla lopullisessa painetussa versiossa.

Kuviossa otsikko merkitään kuvion alapuolelle (huom. otsikon fonttikoko 10 pt):

Kuvio 1. Intressien sisäinen ja ulkoinen arvottaminen.

Taulukoissa otsikko merkitään kuvion yläpuolelle (huom. otsikon fonttikoko 10pt):

Taulukko 2. Tutkimuksessa tarkasteltavien mietintöjen määrät valiokunnittain.

Valiokunta	N	%
PeV	5	1,8
UaV	6	2,2

¹⁴ Ks. UEF Kamu, Saavutettavan opinnäytetyön ohje, <https://kamu.uef.fi/student-book/opinnaytteet/>.

VaV	46	16,8
HaV	23	8,4
LaV	17	6,2
LiV	32	11,7
MmV	18	6,6
PuV	5	1,8
SiV	13	4,7
StV	53	19,3
TaV	29	10,6
TyV	13	4,7
YmV	14	5,1
Yhteensä	274	100,0

5.6 Tiivistelmä

Opinnäytetyöstä laaditaan tiivistelmä ennen työn palauttamista. Tiivistelmäsiivu sijoitetaan opinnäytetyöhön heti kansilehteä seuraavalle sivulle. Tiivistelmän runko löytyy tämän kirjoitusohjeen sivulta i. Tiivistelmän alussa ovat tiedot yliopistosta, tiedekunnasta, laitoksesta ja opiskelijan koulutusohjelmasta (esimerkiksi hallintotieteiden kandidaatin tai maisterin, oikeusnotaarin tai oikeustieteen maisterin koulutusohjelma), opiskelijan ja tutkielman nimi, tiedot tutkielman sivumäärästä, ohjaajasta ja valmistumiskuukaudesta sekä tutkielmaa kuvaavat asiasanat. Työn sivumäärä ilmastaan esimerkiksi ”xxi–91 sivua”, jossa roomalaiset numerot viittaavat sisällysluettelon, lähdeluettelon ja lyhenneluettelon laajuuteen, kun taas arabialaiset numerot viittaavat työn sisältösivujen määrään.

Edellä mainittujen tietojen jälkeen tiivistelmäsiivulla on teksti, joka tiivistää opinnäytetyön keskeisen sisällön.

5.7 Yleistä

Lähdeluettelon tarkoituksena on informoida lukijaa siitä, millaisia lähteitä kirjoittaja on käyttänyt. Lähdeaineistona voidaan käyttää säädöksiä ja hallituksen esityksiä, eduskunnan valiokuntien mietintöjä ja lausuntoja, oikeustapauksia, oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen ratkaisuja, hallin-

topäätöksiä, kirjoja ja artikkeleita, opinnäytteitä, internetlähteitä, haastatteluja yms. Kirjoituksessa **käytetyt lähteet ilmaistaan sekä tekstissä että lähdeluettelossa**.¹⁵ Lähdeluetteloon ei saa jättää esimerkiksi sellaista kirjallisuutta, jota tutkittavasta aiheesta on tutkimusprosessin aikana luettu, mutta jota ei lopulta hyödynnetä valmiissa työssä.

Eri lähdelajit erotellaan lähdeluetteloon väliotsikoin, esimerkiksi: kirjallisuus, virallislähteet, internetlähteet ja oikeustapaukset. Kovin yksityiskohtainen eri lähdetyyppien erottelu erillisiksi ryhmiksi ei ole lukijaystävällistä. Kirjallisuus- ja virallislähteet voidaan myös esittää samassa luettelossa, jos lähteiden lukumäärä ei ylitä kahta sivua. Myös yksittäistä lähdekategoriaa – esimerkiksi virallislähteitä – voi tarvittaessa luokitella hienojakoisemmin, jos tälle on tutkimuskohteen vuoksi erityisiä perusteita. Tällainen tilanne voisi tulla eteen esimerkiksi silloin, jos tutkimuksessa keskittään erityisesti hallituksen esityksiin ja niiden analyysiin. Lähteet luetteloidaan mahdollisten väliotsikoidensa alle aakkosjärjestyksessä. Jos samalta kirjoittajalta yms. julkaisijalta hyödynnetään useita julkaisuja, ilmoitetaan ne aikajärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan.

Pääsääntönä on, että säädöksiä (lakeja, asetuksia, direktiivejä, kansainvälisiä sopimuksia) **ei merkitä lähdeluetteloon**. Erillinen säädösluettelo ei ole tarpeen. Poikkeuksen tästä säännöstä muodostavat eurooppaoikeuteen ja kansainväliseen oikeuteen painottuvat työt, joissa säädökset tulee merkitä lähdeluetteloon.¹⁶

Säädöksistä käytetyt lyhenteet merkitään lyhenneluetteloon. Jos työssä ei käytetä jostakin säädöksestä lyhennettä, säädös esiintyy vain tekstissä.¹⁷

---

¹⁵ Säädöksiin ja oikeustapauksiin viitataan tekstissä, muut viittaukset tehdään alaviittein. Käytetyn lähteen tiedot ilmaistaan kokonaisuudessaan ainoastaan lähdeluettelossa. Tekstissä ja alaviitteissä käytetään lyhennettyä viittausta, joka ohjaa katsomaan lähteen lähdeluettelosta. Poikkeuksen edellä mainitusta säännöstä muodostavat kotimaiset oikeustapaukset, joissa tekstissä ja lähdeluettelossa käytetty muoto on sama.

¹⁶ Tässä ohjeessa säädökset on merkitty ainoastaan lyhenneluetteloon. Huomaathan, että ainoastaan sellaisten säädösten lyhenteet löytyvät lyhenneluettelosta, joiden lyhenteitä on käytetty kirjallisessa esityksessä. Jos lyhennettä ei käytetä, ei säädöstä ole tarpeen merkitä myöskään lyhenneluetteloon.

¹⁷ Tällainen tilanne tulee tyypillisesti eteen silloin, jos säädöksen nimi mainitaan kirjoituksessa ainoastaan kerran.

5.8 Kirjallisuus

Lähdeluettelomerkinnän yleisrakenne kotimaisen ja ulkomaisen kirjallisuuden osalta on seuraava: [kirjoittajan sukunimi, etunimi], [teoksen nimi]. [painos, jos kyseessä ei ole ensimmäinen painos]. [kustantaja ja ilmestymisvuosi].

Jokila, Helena, Tahdonvastainen suostumus ja liiallisen luottamuksen hinta. Raiskauksen ja muiden seksuaalirikosten oikeudellisen tiedon konstruktio. Suomalainen lakimiesyhdistys 2010.

Myrsky, Matti, Ennakkopäätökset verotuksessa. 3. uudistettu painos. Talentum 2011.

Jos kirjoittajia on useampia, käytetään kirjoittajien nimien välissä ajatusviivaa (huomaa välilyönti ajatusviivan molemmin puolin). Huomioi ero **ajatusviivan** (–) ja **yhdys-/tavuviivan** (·) välillä ja opettele näiden viivojen eri käyttöyhteydet.¹⁸

Malmgrén, Marianne – Myrsky, Matti, Kansainvälinen henkilö- ja yritysverotus. 3. uudistettu painos. Alma Talent 2017.

Jos kirjoittajia on enemmän kuin kolme, lähteeseen viitataan alaviitteessä muodossa esim. Miettinen ym. 2009, joka tulee merkitä lähdeluetteloön sulkuihin:

Miettinen, Tarmo – Muukkonen, Matti – Myrsky, Matti – Pohjolainen, Teuvo, Uusi yliopistolainsäädäntö. Kauppakamari 2009. (Miettinen ym. 2009)

Jos kirjoittajan lisäksi on mainittu **suomentaja**, tämä tulee ilmoittaa teoksen nimen jälkeen. Teoksen alkuperäinen ilmestymisvuosi voidaan lisätä teoksen nimen jälkeen hakasulkuihin, jos

---

¹⁸ Ajatusviivan (–) ja yhdys-/tavuviivan (·) eroista ja niiden käyttötilanteista ks. Kielitoimiston ohjepankki, <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/> (hakusanoilla: "Yhdysmerkki" ja "Ajatusviiva").

tämä poikkeaa suomennoksen ilmestymisajankohdasta.¹⁹ Huom. alaviitteissä **suomennoksen ilmestymisvuosi** mainitaan kirjoittajan sukunimen jälkeen.²⁰

Kelsen, Hans, Puhdas oikeusoppi [1960]. Suom. Olli Nikkola. WSOY 1968.

Bibliografiset tiedot (toimittajat, kääntäjät, painos jne.) ilmoitetaan **alkuperäiskielellä** siten kuin ne on annettu kirjan kansilehdellä.

Detterbeck, Steffen, Öffentliches Recht. Ein Basislehrbuch zum Staatsrecht, Verwaltungsrecht und Europarecht mit Übungsfällen. 9. Auflage. Vahlen 2013.

Hart, H.L.A., The Concept of Law. 3rd edition. Clarendon Press 2012.

Jos teoksen tekijöinä on mainittu ainoastaan toimittaja(t), merkitään lyhenne (toim.) nimen perään:

MacCormick, Neil D. – Summers, Robert S. (eds), Interpreting Statutes. A Comparative Study. Dartmouth publishing 1991.²¹

Miettinen, Tarmo (toim.), Kansanvalta. Joensuun yliopisto 2002.

Artikkeli, joka sisältyy yhteisjulkaisuun tai vastaavaan (esim. artikkelikokoelmat) merkitään lähde-
luetteloon seuraavasti:

Sajama, Seppo, Argumentaatio oikeustieteellisessä tutkimuksessa, s. 24–50 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

---

¹⁹ Alkuperäisen ilmestymisvuoden lisääminen on suositeltavaa etenkin klassisten oikeusteosten osalta.

²⁰ Ohjeistus pätee myös vieraskielisiin käännöksiin.

²¹ Englanninkielisessä yhteisjulkaisussa (toim.) sijaan tulee (ed) tai (eds) riippuen siitä, onko teoksen toimit-
tanut yksi vai useampi henkilö.

Aikakausikirjoista ilman vuosikertanumeroa eli volyymia (lähinnä kotimaiset) ilmoitetaan lehden numero ja ilmestymisvuosi. Artikkelin sivut pitää ilmoittaa kokonaisuudessaan. Huom. aiempaan käytäntöön verrattuna aikakausikirjojen vakiintunutta lyhennettä (LM, DL, OTJP jne.) ei enää käytetä lähteen kanssa **alaviitteissä**.

Koivisto, Ida, Julkisen vallan rajoilla. Lakimies 5/2014, s. 675–694.

Ernst, Wolfgang – Sethe, Rolf, Zivilrechtliche Folgefragen der Finanz- und Währungskrise. Zeitschrift für Europäisches Privatrecht 4/2013, s. 691–698.

Jos aikakausikirjan numeroinnissa käytetään roomalaista numerointia, ilmoitetaan julkaisun ilmestymisvuosi suluissa numeroinnin jälkeen. Aikakausikirjan toimittajaa ei ole tarpeen säännöllisesti (esim. vuosittain) ilmestyvissä julkaisuissa mainita, eikä esimerkiksi Oikeustiede Jurisprudentiassa tai Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirjassa ilmestyneisiin artikkeleihin viitattaessa käytetä ”teoksessa”-muotoa. Näihin julkaisuihin viitataan siis samoin kuin esimerkiksi Lakimies- tai Oikeus-lehden artikkeleihin.

Hovila, Ilari, Kunnan maapolitiikan oikeudelliset ohjauskeinot. Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja III (2009), s. 131–198.

Määttä, Tapio, Soft law kansallisen oikeuden oikeuslähteenä. Tutkimus oikeudellisen ratkaisun normipremissin muodostamisen perusteista ympäristöoikeudessa. Oikeustiede Jurisprudentia XXXVIII (2005), s. 337–460.

Kun artikkeli on julkaistu sekä painetussa muodossa että internet-versiona esimerkiksi Edilexissä, viitataan vain painettuun versioon. Esimerkiksi kaikki keskeiset oikeustieteellisten aikakauslehtien (mm. Lakimies, Oikeus, Defensor Legis, JFT, Verotus, Ympäristöjuridiikka) ja vuosikirjojen (mm. Oikeustiede Jurisprudentia, Ympäristöpolitiikan ja -oikeuden vuosikirja, Viestintäoikeus) artikkelit ovat saatavilla Edilexissä. Niihin viitataan suoraan alkuperäiseen julkaisuun, ei Edilexiin (ks. edellä esimerkkeinä Määtän ja Hovilan artikkelit, jotka löytyvät myös Edilexistä).

Edilexin artikkeleihin tai kirjoihin viitattaessa mainitaan Edilexin sarja ja sarjanumero siinä muodossa kuin ne julkaisussa esiintyvät, julkaisupäivämäärä sekä suora Edilex-osoite (alla esimerkeinä Launialan artikkeli ja Miettisen toimittama kirja). Vanhemmissa Edilex-artikkeleissa ei ole sarjanumeroa, jolloin niistä ilmoitetaan julkaisupäivä ja suora Edilex-osoite (alla esimerkkinä Laakson artikkeli).

Laakso, Tero, Lahopuuta pykäläviidakossa. Edilex 22.5.2003. [<https://www.edilex.fi/artikkelit/781>]

Launiala, Mika, Prejudikaatti ja prejudikaattinormi. Edilex-sarja 2016/18, 9.8.2016. [www.edilex.fi/artikkelit/16683]

Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Edilexissä kirjoitus on voitu julkaista sekä osana kokoomateosta että itsenäisenä artikkelina. Kirjoituksiin voidaan tällöin viitata joko kokoomateoksen osana tai itsenäisinä artikkeleina suoraan. Olennaista on, että kirjoittaja valitsee mallin, jota hän käyttää johdonmukaisesti läpi koko kirjoituksensa. Tässä ohjeessa on viitattu Tarmo Miettisen toimittamassa Oikeustieteellinen opinnäytetyö -kirjassa (2016) julkaistuihin artikkeleihin²² ”teoksessa”-muotoa käyttäen.²³

Keinänen, Anssi – Väättänen, Ulla, Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin?, s. 246–271 teoksessa Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. Edilex Kirjat 16.2.2016. [www.edilex.fi/kirjat/16170]

---

²² Hoffrén 2016; Keinänen – Väättänen 2016; Kolehmainen 2016; Määttä 2016; Sajama 2016; Soininen 2016.

²³ Vaihtoehtoisesti artikkeleihin voidaan viitata myös suoraan, jolloin esimerkiksi Keinäsen ja Väättäsen artikkeli merkittäisiin lähdeluetteloön seuraavassa muodossa: Keinänen, Anssi – Väättänen, Ulla, Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? Edilex Sarja 2015/7, 3.3.2015 [www.edilex.fi/artikkelit/14917].

Sellaisten aikakausikirjojen kohdalla, jotka käyttävät pääsääntöisesti vuosikertanumeroa eli volyymia (lähinnä englanninkieliset), ilmoitetaan poikkeuksellisesti vuosikerta.

Loughrey, Joan, Accountability and the Regulation of the Large Firm Lawyer. *Modern Law Review* 77(5) 2014, s. 732–762.²⁴

Jos työssä käytetään saman kirjoittajan samalta vuodelta olevia useampia lähteitä, lähteet on erotettava toisistaan lisäämällä vuosiluvun perään a, b, c jne., jos lähteet eivät niihin viitattaessa ole muuten erotettavissa toisistaan. Teokset on tällöin yksilöitävä myös lähdeluettelossa kirjoittamalla julkaisusta alaviitteissä käytettävä lyhenne sulkeisiin muiden tietojen perään.

Tämän ohjeen lähdeluettelossa Vihervuoren kaksi julkaisua vuodelta 1989 on yksilöitävä käyttäen merkintöjä Vihervuori 1989a ja Vihervuori 1989b.

Vihervuori, Pekka, Maa-ainesten ottaminen ja suojele. Lakimiesliiton kustannus 1989. (Vihervuori 1989a)

Vihervuori, Pekka, Ympäristöoikeuden ja esineoikeuden suhteesta, s. 26–51 teoksessa Tuomisto, Jarmo (toim.), Esineoikeuden rajat. Turun yliopisto 1989. (Vihervuori 1989b)

Painetussa muodossa saatavien teosten ohella kirjallisuutena pidetään myös sellaisia verkkotekstejä, joilla on otsikko ja joiden yhteydessä ilmoitetaan kirjoittajan nimi. Tällaiset tekstit ovat tyypillisesti luonteeltaan tieteellisiä, taiteellisia tai journalistisia. Esimerkiksi blogitekstit ja verkkolehdistä ilmestyneet julkaisut voidaan tällä perusteella yleensä lukea kirjallisuuteen. Lähdeluettelomerkinnässä ilmoitetaan kuitenkin tekstin kirjoittajan ja otsikon sekä julkaisukanavan lisäksi myös verkko-osoite hakasulkeissa. Koska verkkotekstejä saatetaan päivittää, on syytä ilmoittaa myös lähteen lukupäivämäärä. Lukupäivämäärä ilmoitetaan tavallisissa sulkeissa. Lähteen painoarvon arvioimisen mahdollistamiseksi on usein syytä ilmoittaa myös tekstin tekstilaji (erityisesti verkkolehden julkaisuista).

---

²⁴ 77 merkitsee volyymia ja (5) lehden numeroa.

Muukkonen, Matti – Malminen, Toni, Ilmastonmuutosta voidaan torjua tänäpäivinä. Mieliopidekirjoitus. Helsingin Sanomat 12.7.2019. [<https://www.hs.fi/mieliopide/art-2000006170725.html>] (24.8.2019)

Sutela, Mika, Pysykö oikeustiede mukana modernin yhteiskunnan murroksessa? Oikeutta koh-tuudella – The Blog of UEF Law School 23.8.2019. [<https://blogs.uef.fi/oikeuttakoh-tuudella/2019/08/23/pysyko-oikeustiede-mukana-modernin-yhteiskunnan-mur-roksessa/>] (24.8.2019)

Verkkokirjat. Oikeudelliset perusteokset (perusoikeudet, rikos- ja prosessi, sopimussuhteet, työ, ympäristö ja yritys) ovat käytettävissä paperiversioiden lisäksi Alma Talent Fokus -palvelussa.²⁵ Nämä versiot perustuvat painettuun kirjaan, mutta niitä päivitetään painettuja kirjoja tiheämmin. Tämän vuoksi joskus voi olla suositeltavaa käyttää nettiversiota. Muitakin verkkokirjoja on nykyi-sin runsaasti käytettävissä. Lähteenä käytetty verkkokirja merkitään lähdeluetteloön kirjallisuu-den – eikä internetlähteiden – osioon, kuten painettu kirja, mutta painopaikan tai kustantajan si-jaan mainitaan se verkkopalvelu, jossa kirja on saatavissa, kuten Alma Talent Fokus -palvelu.

5.9 Internetlähteet

Internetlähteinä pidetään ns. tavanomaisia verkkosivustoja ja sosiaalisen median päivityksiä. In-ternetistä saatavat sivustot merkitään lähdeluetteloön mainitsemalla, sivun otsikko, sivun tuot-taja tai sivusta vastaava (tekijä) sekä täydellinen internet-osoite tai -polku. Internet-osoite sijoite-taan hakasulkujen sisään. Hakasulkujen perään tulee sulkuihin päivämäärä, jolloin sivua on kat-sottu.

Hyvinvointioikeuden instituutti. [<http://www.uef.fi/fi/web/oikeustieteet/hyvinvointioikeus>] (5.8.2018)

Lainkirjoittajan opas. [<http://lainkirjoittaja.finlex.fi/>] (5.8.2018)

---

²⁵ Palveluun pääsee Itä-Suomen yliopiston kirjaston sivujen kautta. Palvelu on opiskelijoille maksuton.

Kun internetlähteen osoitteesta ei ilmene, mikä taho on sivujen ylläpitäjä, on se syytä erikseen mainita, jolloin lähteen luotettavuutta voidaan arvioida. Esimerkiksi viitattaessa SER-tuottajayhteisön toimintaan, sivuston osoitteesta <http://www.serty.fi/> on vaikea päätellä, minkätyyppinen taho on sivustojen sisällöntuottaja. Tällöin on syytä mainita, että sivun sisällöntuottaja on sähkö- ja elektroniikkaromun tuottajayhteisö Serty.²⁶

Sosiaalisen median julkaisut kuten Twitter-viestit ja Facebook-päivitykset ilmoitetaan lähdeluettelossa kirjallisuus- ja internetlähteiden muotoilutapoja soveltaen. Lähtökohtaisesti ilmoitetaan kirjoittajan nimi ja sosiaalisen median tilin tunnus, otsikko tai muu viestin yksilöivä teksti, viestintäkanava sekä julkaisuaika. Kun kyse on Twitter-viestin tapaisesta lyhyestä otsikottomasta tekstistä, voidaan koko päivitystä pitää viestin yksilöivänä tekstinä, joka ilmoitetaan lainausmerkeissä. Internetlähteiden tapaan ilmoitetaan lähdeluettelomerkinnän lopussa päivityksen verkko-osoite hakasulkeissa ja lukupäivämäärä tavallisissa sulkeissa.

Mähönen, Jukka [@jukka_mahonen], "Sinänsä pingpong-OLO ei ole hyvinvointioikeuden tai edes julkisoikeuden yksinoikeus, tuo voi tapahtua ihan yhden lainkin sisällä yleisnormien ja erityisnormien välillä, esmeks osakeyhtiölaki. Siellä on vielä se vänkä puoli ettei kukaan tiedä mikä säännös on "pakottava" ja mikä ei". Twitter-vastaus 6.8.2018. [https://twitter.com/jukka_mahonen/status/1026717251179819009] (24.8.2019)

Pitkistä otsikottomista teksteistä voidaan lähdeluetteloon kirjata tekstin alku sanat ja käyttää sen jälkeen kahta ajatusviivaa ilmaisemassa, että julkaisusta on jätetty jotakin pois.

Kotimaisten kielten keskus [@virkakieli], "Kun Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ryhtyi uudistamaan verkkosivujaan, ensimmäiseksi kuultiin asiakkaita. Asiakastutkimuksissa kävi ilmi, että käyttäjät pitivät erityisen tärkeänä selkeää kieltä. Osana uudistustyötä järjestettiin myös jargon-työpaja. Sen tarkoituksena oli tunnistaa viraston kielenkäytössä tavallisia, mutta asiakkaiden kannalta hankalia ja epäselviä ilmauksia. Hankkeen aikana oivallettiin tärkeä asia: vaikka Tukes on lakia valvova viranomainen, sen ei tarvitse omilla verkkosivuillaan toistaa lakitekstiä sellaisenaan. –" Facebook-päivitys 28.8.2018. [<https://www.facebook.com/virkakieli/>] (24.8.2019)

---

²⁶ Serty, kohta SER-tuottajayhteisö ry.

Internetlähteet merkitään lähteisiin erillisen otsakkeen alle omaksi ryhmäkseen. Tarvittaessa voidaan erotella verkkosivustot ja sosiaalisen median päivitykset omiksi kategorioikseen. On korostettava, että internetlähteitä ovat vain internetsivustot ja sosiaalisen median viestit. Esimerkiksi Edilexistä löytyvät artikkelit ovat kirjallisuuslähteitä ja ne merkitään muiden kirjallisuuslähteiden kanssa samaan ryhmään. Karkeana nyrkkisääntönä voi pitää sitä, että pdf-muotoiset dokumentit, joissa on otsikko ja tekijä, eivät ole internetlähteitä. Ne voidaan yleensä sijoittaa lähdeluettelossa osioon "kirjallisuus", vaikkei kyse olisikaan sananmukaisesti tulkiten kirjallisuudesta. Tässä tekstissä on esimerkiksi "Viittaaminen kotimaisissa oikeustieteellisissä julkaisuissa" -ohje sijoitettu kirjallisuuslähteisiin, koska dokumentissa on tekijät ja otsikko ja koska se on pdf-muotoinen dokumentti (ei internetsivusto).

Juridiska Föreningen i Finland rf – Oikeuspoliittinen yhdistys Demla ry – Oikeus- ja yhteiskuntatieteellinen yhdistys ry – Suomalainen Lakimiesyhdistys ry – Suomen oikeusfilosofinen yhdistys SOFY ry, Viittaaminen kotimaisissa oikeustieteellisissä julkaisuissa. 2017. [<https://www.lakimiesyhdistys.fi/wp-content/uploads/2017/09/Viittaaminen-kotimaisissa-oikeustieteellisiss%C3%A4-julkaisuissa.pdf>, 3.8.2018]. (Juridiska Föreningen i Finland rf ym. 2017).

Internetistä haetut artikkelit, raportit, verkkolehtien julkaisut, blogitekstit sekä muut tekijän ja otsikon sisältävät kirjoitukset eivät ole internetlähteitä vaan kirjallisuutta silloinkin, kun teksti on luettavissa suoraan verkkosivulta verkkotekstinä.

5.10 Virallislähteet

Virallisaineisto, esimerkiksi hallituksen esitykset, eduskunnan valiokuntamietinnöt, oikeustapakukset, ministeriöiden selvitykset ja ohjeet sekä vastaava EU-aineisto yksilöidään lähdeluetteloon asianmukaisilla tunnistetiedoilla.²⁷ Vaikka tällainen aineisto olisi haettu internetistä (esimerkiksi Finlex), virallisaineiston yhteydessä oikeustieteellisessä tekstissä ei lähdeluettelossa koskaan mainita internetsivua.

COM (2000) 839, final, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council providing for public participation in respect of the drawing up of certain plans and programmes relating to the environment and amending Council Directives 85/337/EEC and 96/61/EC.

HE 311/2010 vp, Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta.

KOM (2000) 839, lopull. Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta.

Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 2023:21, Arviomuistio tuomareiden etäosallistumismahdollisuudesta hallintoprosessissa.

PeVL 45/2004 vp, Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä (HE 120/2004 vp) laiksi vesienhoidon järjestämisestä, laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja laiksi vesilain muuttamisesta sekä maasta toiseen ulottuvien vesistöjen sekä kansainvälisten järvien suojelusta ja käytöstä tehdyn vuoden 1992 yleissopimuksen vesivaroja ja terveyttä koskevan pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

---

²⁷ Oheisista esimerkeistä käy ilmi, että esimerkiksi EU:n virallisaineistoon viitataan soveltuvilta osin samaan tapaan kuin kotimaiseenkin. Jos omassa tutkielmassa tai muussa kirjallisessa työssä painottuvat EU-oikeudelliset tai muut kansainväliset lähteet, kannattaa perehtyä myös englanninkieliseen kirjoitusohjeeseen, jossa on enemmän esimerkkejä ulkomaiseen virallisaineistoon viittaamisesta.

Jos lähteenä on käytetty mm. haastatteluja, nämäkin pitää mainita lähdeluettelossa ja eritellä asianmukaisesti. Tunnistetietoihin merkitään henkilön nimi, henkilön edustama laitos/virasto ym. ja tiedonsaantipäivämäärä.

Vallinkoski, Veli-Matti, Pohjois-Savon Liikenne-, elinkeino- ja ympäristökeskus 10.9.2013.

Lähdeluettelossa noudatetaan leipätekstin muotoiluja.

6 Alaviitteet

6.1 Yleistä

Tekstissä tiedot käytetyistä lähteistä on **dokumentoitava**, eli on ilmoitettava, mistä lähteestä ja mistä kohtaa tieto on saatu. Oikeustieteissä dokumentointi tapahtuu alaviittein sivun alareunassa.

Alaviitteiden pituutta ei ole lähtökohtaisesti rajoitettu. Jos alaviitteen pituus alkaa lähennellä puolta sivua, kannattaa kuitenkin miettiä, olisiko teksti paremmin sijoitettavissa päätasolle (leipäteksti) tai 2. tasolle (sisennetty teksti).

Lähtökohtaisesti tulee aina viitata niille sivuille, joilta tieto on peräisin. **Poikkeuksellisesti** voidaan käyttää s. merkinnän sijaan merkintää passim. (jos jokin lähde käsittelee käsiteltävää aihetta kokonaisuudessaan) tai esim. s. 10 ss. (kun laaja alue alkaa tietyltä sivulta eteenpäin). Myös pelkästään kirjoittaja ja ilmestymisvuosi voidaan mainita, jos tarkoituksena on vain informoida lukijaa tietyn tutkimuksen olemassaolosta. Jos lähteenä käytetyssä verkkokirjassa ei ole sivunumerointia, viitattu kohta yksilöidään alaviitteessä mahdollisimman tarkasti muulla tavalla, esimerkiksi teoksen luvun avulla.

6.2 Kirjallisuus

Alaviitteeseen käytetty lähde merkitään seuraavasti: tekijän sukunimi/tekijöiden sukunimet + julkaisuvuosi + sivu(t). Kirjoittajan nimen ja vuosiluvun jälkeen tulee pilkku ja s.-lyhenne ennen sivunumeroa/-numeroita. Lyhenteen s. jälkeen tulee välilyönti ennen sivunumeroita. Kirjaan viitattaessa alaviitteeseen merkitään esimerkiksi:

Jokila 2010, s. 66, 69 ja 70.

Jokila 2010, s. 80–82. (Huomaa ajatusviiva, ei yhdysmerkki, sivunumeroiden välissä)

Jos kirjoittajia on useampia, erotetaan nämä toisistaan ajatusviivalla:

Malmgrén – Myrsky 2017, s. 85–90.

Jos kirjoittajia on neljä tai useampia, viittaus lyhennetään alla olevaan muotoon. Tällöin ainoastaan ensimmäisen kirjoittajan nimi mainitaan ja muut nimet korvataan lyhenteellä ym. (ynnä muut). Tätä tekniikkaa käytettäessä tulee lähdeluetteloon merkitä kyseisen lähteen perään sulkuihin käytetty viittaus.

Miettinen ym. 2009.

Silloin, jos kirjoituksessa käytetään lähteitä kahdelta saman sukunimen omaavalta henkilöltä, on näiden henkilöiden tunnistamiseksi syytä käyttää alaviitteessä etunimen ensimmäistä kirjainta osoittamaan, kuka on lähteen taustalla.

Laakso, T. 2003.

Sellaiseen kokoomateokseen, jossa lukujen tai artikkeleiden yhteydessä on ilmoitettu kirjoittaja erikseen, viitataan kuten muuhun kirjallisuuslähteeseen. Esimerkkinä on viittaus Pekka Vihervuoren luonnonsuojelun henkilörelaatiokysymyksiä koskevaan artikkeliin teoksessa Pekka Vihervuori – Kari Kuusiniemi – Jari Salila (toim.), Juhlajulkaisu Erkki J. Hollo 1940 – 28/11 – 2000.

Vihervuori 2000, s. 354–357.

Samoin menetellään viitattaessa artikkelikokoelmiin ja muihin sellaisiin yhteisjulkaisuihin, joissa jokaisen kirjoittajan osuus on itsenäinen kokonaisuus. Esimerkiksi viitattaessa teokseen Miettinen, Tarmo (toim.), Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta lähdeluetteloon merkitään erikseen jokainen viitattu artikkeli, ja alaviitteissä artikkeleihin viitataan kirjoittajan nimen mukaan. Esimerkiksi Sajaman artikkeliin kyseisessä teoksessa viitataan alaviitteissä tähän tapaan:

Sajama 2016, s. 24–50.

Alaviitteissä merkitykseltään samanarvoiset lähteet mainitaan ilmestymisjärjestyksessä vanhim-
masta nuorimpaan ja ne erotetaan toisistaan puolipisteellä. Poikkeuksen muodostavat tilanteet,
joissa tietyn lähteen erityistä painoarvoa halutaan korostaa. Korostus on kuitenkin poikkeus pää-
säännöstä ja sen käyttöä tulee tarkoin harkita. Jos jokin tai jotkut lähteet ovat muita tärkeämpiä,
se tai ne mainitaan ensin ja erotetaan vähemmän tärkeistä pisteellä ja merkinnällä ks. myös. **Ala-
viite päättyy aina pisteeseen.**

Aarnio 1989, s. 47–52; Siltala 2003, s. 106–130; Siltala 2004, s. 7–28.

Lähteenä käytettyyn **verkkokirjaan** viitataan edellä olevien ohjeiden mukaisesti, jos verkkokir-
jaan on merkitty vastaavan painetun kirjan sivunumerot. Jos verkkokirjassa ei käytetä sivunume-
rointia, lähteenä käytetty kohta yksilöidään alaviitteessä mahdollisimman tarkasti muulla tavalla,
esimerkiksi teoksen luvun avulla:

Karapuu 2011, luku II.1.

6.3 Lain esityöt

Esitöihin (esimerkiksi hallituksen esitykseen, valiokuntamietintöön tai -lausuntoon, toimikunta-
mietintöön tai komission ehdotukseen) viitataan alaviitteissä kuten kirjallisuuteen:

HE 73/2005 vp, s. 6.

PeVL 45/2004 vp, s. 2–3.

PeVM 25/1994 vp, s. 6.

KOM (2000) 839, lopull., s. 4.

VEPO-toimikunnan mietintö, s. 16.

Sähköisessä muodossa olevissa lain esitöissä ei aina ole sivunumerointia. Jos asiakirjasta on saa-
tavana pdf-muotoinen versio, on sähköisessä versiossa sivunumerot. Html-muotoisessa asiakir-
jassa sivunumeroita ei ole ja näissä tilanteissa sähköistä tietoa voidaan hyödyntää tutkimuksessa
kuten painettuakin versiota, mutta sivunumerot täytyy tarkistaa esitöiden painetusta versiosta.

6.4 Muut virallislähteet

Useilla oikeudenaloilla käytetään vakiintuneesti lähteenä valtion keskushallinnon tuottamia virallislähteitä, kuten ministeriöiden selvityksiä, oppaita, ohjeita, suunnitelmia ja hallinnollisia määräyksiä. Näiden virallislähteiden joukko on oikeudelliselta velvoittavuudeltaan hyvin kirjava. Esimerkiksi hallinnolliset määräykset voivat sitoa ohjauksen kohteena olevaa viranomaista oikeudellisesti, mutta oppaat ja ohjeet eivät tyypillisesti ole oikeudellisesti velvoittavia.²⁸

Alaviitteissä muihin virallislähteisiin kuin hallituksen esitykseen sekä komiteamietintöihin viitataan samalla tavoin kuin kirjallisuuteen. Tällöin ohjeen laatija (henkilö(t) tai organisaatio) merkitään tekijäksi ja tämän jälkeen vuosiluku ja sivunumero sisällytetään viitteeseen samoin kuin kirjallisuuslähteissä. Esimerkkinä voidaan käyttää sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta:

Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, s. 12.

6.5 Internetlähteet

Internetlähteisiin viitataan alaviitteissä soveltuvien osien kirjallisuuden alaviitesääntöjä noudattaen. Alaviitteessä mainitaan internetlähteestä sivun (esim. alla Hyvinvointioikeuden instituutti) tai internetjulkaisun (esim. alla Lainkirjoittajan opas) nimi. Mahdollisuuksien mukaan kannattaa yksilöidä myös sivuston kohta, josta tietoa on otettu. Viittaukseen liitetään myös linkki, joka johtaa viitattun sivuston siihen osaan, johon viittaus kohdistuu.

Lainkirjoittajan opas, 19 Säädöksiin ja määräyksiin viittaaminen, <http://lainkirjoittaja.finlex.fi/19-saadoksiin-ja-maarayksiin-viittaaminen/19-1/>.

Sosiaalisen median julkaisuihin kuten Twitter-viesteihin ja Facebook-päivityksiin viitataan ilmoittamalla kirjoittajan nimi ja sosiaalisen median tilin käyttäjätunnus.

---

²⁸ Laakso – Suviranta – Tarukannel 2006, s. 27–28.

Kotimaisten kielten keskus [@virkakieli].

Mähönen, Jukka [@jukka_mahonen].

Internetsivuston vierailupäivämäärää ei ole tarpeen mainita alaviitteessä. Vierailupäivämäärä ilmoitetaan lähdeluettelossa.

6.6 Lähteiden käytön ja viittaamisen tekniikkaa

6.6.1 Vrt., ks. ja ks. myös

Merkintää vrt. (vertaa) käytetään, jos lähteessä oleva kannanotto on osin tai täysin erilainen kuin kirjoittajan oma kanta tarkasteltavaan kysymykseen. Oikeustieteessä alaviitteet voivat olla joko **dokumentoivia** (vain lähdeviite mainitaan) tai **keskusteleivia** (kirjoittaja esittää alaviitteessä täydentäviä kommentteja). Alaviitteissä voi siis olla muutakin tekstiä kuin vain lähdeviitteet, ja usein tämä on suositeltavaa.

Ilmausta ks. (katso) käytetään silloin, kun kirjoittaja käyttää lähdettä oman argumentaationsa tukena. Yleensä ilmauksen käytön voi jättää halutessaan pois:

Ks. Aarnio 1989, s. 47–52; Siltala 2003, s. 106–130; Siltala 2004, s. 7–28.

TAI

Aarnio 1989, s. 47–52; Siltala 2003, s. 106–130; Siltala 2004, s. 7–28.

Ks. myös (katso myös) ilmauksella halutaan viestittää, että jokin alaviitteessä käytetty lähde on merkitykseltään suurempi kuin muut samassa alaviitteen kohdassa käytetyt lähteet:

Aarnio 1989, s. 47–52. Ks. myös Siltala 2003, s. 106–130; Siltala 2004, s. 7–28.

Yllä olevassa viittauksessa viitataan ensisijaisesti Aarnion tekstiin. Lisäämällä ks. myös Siltalan kirjoitusten eteen ilmaistaan, että kirjoituksissa käsitellyt asiat tukevat omaa argumentaatiota,

mutta ovat painoarvoltaan jostain syystä vähäisempiä kuin Aarnion kirjoitus. Syy tälle voi olla esimerkiksi se, että pääasiallisessa lähteessä (tässä Aarnio 1989) ilmaistu seikka voi olla esimerkiksi laajemmin tai syvällisemmin käsitelty verrattuna muihin lähteisiin (Siltala 2003 ja Siltala 2004).

6.6.2 Alaviitenumeron sijoittaminen

Kotimaisessa oikeustieteellisessä kirjallisuudessa käytetään vakiintunutta dokumentointitapaa, jossa alaviitenumero tulee tekstissä aina lähtökohtaisesti **pisteen jälkeen**. Tästä pääsäännöstä on kaksi poikkeusta.

Jos viittaus koskee selvästi vain virkkeen sisällä olevaa **yksittäistä käsitettä**, alaviitenumero voidaan sijoittaa keskelle virkettä.²⁹ Kappaleen lopussa alaviitenumero voidaan poikkeuksellisesti sijoittaa ennen pistettä, jos viittaus kohdistuu selvästi vain kappaleen viimeiseen virkkeeseen ja tämä olisi muutoin epäselvää.

6.6.3 Nimien lihavointi

Tekstissä esiintyvät nimet lihavoidaan nimen esiintyessä ensimmäisen kerran tietyssä asiayhteydessä. Esimerkiksi yhden kappaleen sisällä puhuttaessa tietystä asiasta lihavoidaan vain nimen ensimmäinen esiintymä, vaikka sama nimi esiintyisi useita kertoja kyseisessä asiayhteydessä. Kun nimi mainitaan tekstissä myöhemmin aivan uudessa asiayhteydessä, lihavointi toistetaan.

Lihavoinnin tarkoituksena on helpottaa lukijaa havaitsemaan, mitkä tahot kirjoittaja on ottanut osaksi oikeudellista kirjoitusta. Valistunut lukija pystyy jo aihepiirin ja lihavoitujen nimien tai muiden lähteiden perusteella pääättelemään, mihin suuntaan kirjoitus etenee. Kirjoittajien nimiä ei lihavoida alaviitteissä.

---

²⁹ Tätä tyyliä käytetään ainoastaan silloin, kun lähteessä ei käsitellä muuta kuin käsitteen sisältöä.

6.6.4 Suorat lainaukset

Jos käytetystä lähteestä lainataan suoraan useiden sanojen muodostama kokonaisuus, suora lainaus merkitään lainausmerkkeihin. Lainattua tekstiä ei merkitä kursivilla. Lainauksen on kuitenkin vastattava välimerkkeineen, mahdollisine tehokeinoineen ja virheineen täysin alkuperäistä tekstiä.

Suorien lainauksen käyttö on tehokeino, jonka käyttöä tulee aina erikseen harkita. Pääsääntönä voidaan pitää sitä, että lainaus puoltaa paikkaansa, jos asia on sanottu alkuperäisessä erittäin hyvin tai halutaan kiinnittää lukijan erityinen huomio lainauksesta ilmenevään seikkaan.

Lainauksesta voidaan jättää joitakin sanoja pois, jolloin poistettu kohta merkitään peräkkäisillä ajatusviivoilla – –. Tätä merkintätapaa käytetään siis silloin, kun lainausmerkkien sisällä olevan suoran lainauksen sisältä poistetaan joitakin alkuperäiseen tekstiin sisältyviä sanoja.

6.6.5 Esimerkki lähteiden käytöstä ja merkitsemisestä

Lähteiden käytöstä ja viitteiden merkitsemisestä esimerkiksi käy seuraava sisennetty tekstikatkelma.³⁰ Huomiota voi kiinnittää muun muassa oikeustieteessä tyypilliseen keskustelemaan alaviitteeseen, esitöiden käyttöön lähteenä kirjallisuuden tavoin, tekstissä esiintyvän kirjoittajan nimen (Seppälä) lihavointiin, lainausmerkkien käyttöön pitkässä suorassa lainauksessa sekä kappaleen lopussakin olevan viitenumeron sijoittamiseen pisteen jälkeen, vaikka viite koskee vain viimeistä virkettä (epäselvyyttä siitä, että viite koskee vain viimeistä virkettä, ei ole). Alaviitteestä 31 ilmenee myös, että siinä viitatu ympäristönsuojelulain ja vesilain säännökset ovat muuttuneet lakien säätämisen jälkeen.

---

³⁰ Katkelma on artikkelista Määttä 2005, s. 354. Muotoseikkoja on muokattu tätä kirjoitusohjetta vastaavaksi (nimen lihavointi).

Vesienhoitolain 28 §:n mukaan valtion ja kuntien viranomaisten on soveltuvin osin toiminnassaan otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmat.³¹ Perustuslakivaliokunta korosti lakiehdotuksesta antamassaan lausunnossa, että vesienhoitosuunnitelmat voivat vaikuttaa lupaviranomaisen lakiin perustuvaan harkintaan ”vain liitännäisaineistona”.³² Suunnitelmiin sisältyvät tavoitteet saavat oikeudellista merkitystä muun lainsäädännön, lupapäätösten ja mahdollisesti annettavien paikallisten ympäristönsuojelumääräysten kautta. **Seppälän** mukaan vesienhoitosuunnitelman oikeudellista vaikutusta kuvaavaksi termiksi valittiin ”huomioon ottaminen”, koska se mielletään ”ympäristönsuojelulainsäädännön kontekstissa vähemmän velvoittavaksi kuin suora noudattaminen.”³³

---

³¹ Ympäristönsuojelulain 50.2 §:ssä (1300/2004) ja vesilain 2:11 a:ssä (1301/2004) on erikseen säädetty, että vesienhoitosuunnitelmat on otettava huomioon näiden lakien mukaisessa lupaharkinnassa. Kyseisten lakien mukaisessa päätöksenteossa on vesienhoitosuunnitelmalle tarkoitettu antaa muuta lainsäädäntöä ”syvällisempi” merkitys, ks. Seppälä 2004, s. 98.

³² PeVL 45/2004 vp, s. 3.

³³ Seppälä 2004, s. 97.

7 Säädöksiin viittaaminen

Säädöksiin, kuten lakeihin, asetuksiin, direktiiveihin ja valtiosopimuksiin viittaaminen tapahtuu leipätekstissä (ei alaviitteissä). Lakeja ei myöskään merkitä lähdeluetteloon. Tekstiin merkitään suoraan näkyviin, mistä säädöksen kohdasta tieto on peräisin. Ensimmäisen kerran säädökseen viitattaessa ilmoitetaan säädöskokoelman numero, säädöksen antamisvuosi ja myöhemmin tekstissä käytettävä lyhenne:

hallintolaki (434/2003, HL)

Suomen perustuslaki (731/1999, PL)

rikoslaki (39/1889, RL)

Jos lain nimi on tyyppiä ”laki siitä ja siitä” (esimerkiksi laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista, 228/1929), laista käytetään tekstinsisäisissä viittauksissa muotoa ”siitä ja siitä annettu laki”. Näin ollen ei kirjoiteta ”lain varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 1 §:n mukaan” vaan ”varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain 1 §:n mukaan”.³⁴

Lakien ja asetusten nimet eivät ole erisnimiä, mistä syystä ne kirjoitetaan virkkeen keskellä pienellä alkukirjaimella. Sama koskee myös esimerkiksi tuomioistuimien ja viranomaisien nimiä: korkein oikeus (KKO), korkein hallinto-oikeus (KHO), ympäristöministeriö (YM) ja niin edelleen.

Pykälän numeron ja §-merkin väliin jätetään aina yksi välilyönti (esim. hallintolain 45 §).

Lain **säännöksiin** viittaaminen vaihtelee hieman riippuen viittauksen kohteena olevasta **säädöksestä**.³⁵ Sellaisiin säädöksiin, joissa on alusta loppuun asti juokseva §-numerointi, viitataan merkitsemällä tekstiin viitatus pykälän numero ja numeron perään §-merkki:

---

³⁴ Ks. Lainkirjoittajan opas, 19.1.2 Säädöksiin viittaaminen, <http://lainkirjoittaja.finlex.fi/19-saadoksiin-ja-maarayksiin-viittaaminen/19-1/#jakso-19-1-2>.

³⁵ Huomaa termien säädös ja säännös ero: säädös tarkoittaa kokonaista lakia, kun taas säännöksellä viitataan säädökseen sisältyviin yksittäisiin oikeusohjeisiin. Säädös siis sisältää säännöksiä.

Hallintolain 45 §:n mukaan...

Jos sen sijaan kyseessä on säädös, joka on jaettu lukuihin ja §-numerointi alkaa jokaisen luvun alussa uudestaan, täytyy aina erikseen merkitä näkyviin, mihin lukuun sisältyvä pykälä on kyseessä. Esimerkiksi rikoslaki on sellainen laki, jossa on tällainen lukukohtainen pykälänumerointi.³⁶ Tällöin mahdollisia merkintätapoja on kaksi:

Rikoslain 6:8:n mukaan...

TAI

Rikoslain 6 luvun 8 §:n mukaan...

Lain lyhennettä ei taivuteta, jos lyhennettä seuraa lainkohdan numero. Lainkohtia sen sijaan täytyy taivuttaa lauseyhteyden mukaan. Lauseyhteyteen sopiva sijapäätte lisätään tilanteesta riippuen joko §-merkin perään tai lainkohdan numeron perään: "RL 6 luvun 8 §:n mukaan... / RL 6:8:n mukaan..."³⁷ Vaikka pykälää olisi monta, §-merkkiä taivutetaan aina yksikössä: "hallintolain 6–10 §:ssä (ei '§:issä') säädetään..." Pykälänumeroiden, kuten muidenkin numeroiden, välissä käytetään ajatusviivaa (ei yhdysmerkkiä). Pykälän tai muun lainkohdan järjestysnumeron perässä ei käytetä pistettä.

Edeltävistä esimerkeistä käy ilmi, että luvun ja pykälän numero voidaan erottaa toisistaan kaksoispisteellä. Pykälä ja momentti sen sijaan erotetaan toisistaan pisteellä ja momentti ja kohta pilkulla:

HL 45.2 § = hallintolain 45 §:n 2 momentti

RL 6:8.1,4 = rikoslain 6 luvun 8 §:n 1 momentin 4 kohta

---

³⁶ Muita RL:a vastaavia lakeja ovat muun muassa vesilaki (587/2011, VL), maakaari (540/1995, MK) ja ulosottoaari (705/2007, UK).

³⁷ Vrt. kuitenkin tilanne "RL:n mukaan..."

Lait itsessään eivät säädä mitään, vaan laeissa säädetään. Lakiviittauksissa käytetään siis säätää-verbiä passiivimuodossa: ”hallintolain 45 §:n 2 momentissa säädetään...” / ”RL 6:8.1,4:ssä säädetään...”

Tekstissä säännöksiin viittaamista kannattaa hieman varioida, jotta tekstistä tulee sujuvaa ja helposti luettavaa. Käytännössä tämän voi tehdä niin, että välillä aloittaa virkkeen viittaamalla suoraan käsittelyn kohteena olevaan säännökseen: ”Hallintolain 45 §:n mukaan...”. Toinen yleinen tapa on kertoa säännöksen sisältö ensin leipätekstissä ja tämän jälkeen laittaa virkkeen loppuun sulkumerkit, jossa käsittelyn kohteena oleva säännös yksilöidään: ”Hallinnollista perusteluvelvollisuutta koskeva vaatimus... (HL 45 §)”.

Tekstiä kannattaa myös varioida siten, että välillä käytetään säädöksen koko nimeä, jos se ei ole pitkä, ja välillä säädöksen lyhennettä. Esimerkiksi jos uusi kappale aloitetaan säädöksen nimellä, tulisi tässä tapauksessa suosia säädöksen koko nimeä lyhenteen sijaan. Poikkeuksen tästä muodostavat sellaiset säädökset, jotka ovat niin pitkiä, että niihin ei ole ensimmäistä mainitsemiskertaa lukuun ottamatta tarkoituksenmukaista viitata myöhemmin tekstissä niiden koko nimellä.

Jos jokin säännös ei ole sisältynyt alkuperäiseen säädökseen tai säännöstä on myöhemmin muutettu, tulee tekstiin sisällyttää myös annetun tai muutetun säännöksen säädöskokoelman numero ja antamisvuosi, ainakin kun säännökseen ensimmäisen kerran³⁸ viitataan:

Metsälain (1093/1996) 14b § (1478/2009) koskee menettelyä liito-oravailmoituksesta.

Euroopan unionin lainsäädäntöön viitattaessa käytetään säädösten pitkien nimien vuoksi vakiintunutta lyhennettä. Ensimmäisen kerran unionin oikeudelliseen säädökseen viitattaessa ilmoitetaan säädöksen lyhennetty nimi, säädöskokoelman numero, (mahdollinen) lyhenne sekä säädöksen virallinen nimi alaviitteessä. On syytä huomata, että eri säädöslajien nimikkeissä nämä tiedot

---

³⁸ Tarvittaessa muutetun säännöksen yksilöintitiedot on mainittava tekstissä myöhemminkin riippuen asiayhteydestä. Tämä siksi, ettei synny sekaantumisvaaraa siitä, tarkoittaako kirjoittaja nimenomaisesti vanhaa jo kumottua säännöstä vai uutta säännöstä.

esitetään hiukan toisistaan poikkeavassa järjestyksessä. Nimikkeiden muodot voivat olla erilaisia riippuen julkaisuajankohdasta:

Vesipuitedirektiivi (2000/60/EY, VPD)³⁹

Kansalaisaloiteasetus (EU) N:o 211/2011⁴⁰

Kansainvälisiin sopimuksiin, jotka on Suomessa saatettu voimaan, viitataan kuten kotimaisiin säädöksiin mainitsemalla ensin säädöksen pitkä nimi ja tämän perään sulkuihin lyhenne ja sopimussarjan numero:

yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (SopS 18–19/1990, EIOS)

kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus ja siihen liittyvä valinnainen pöytäkirja yksilövalituksista (SopS 7–8/1976, KP-sopimus)

taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 6/1976, TSS-sopimus)

Muuhun ulkomaiseen lainsäädäntöön tai vastaavatyypiseen materiaaliin viitattaessa käytetään (mahdollisuuksien mukaan) kohdemaan vakiintuneita tapoja. Viitattavasta materiaalista itsestään, esimerkiksi ulkomaisesta laista, löytyviä merkintätapoja on usein mahdollista hyödyntää.

---

³⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista (EYVL L 327, 22.12.2000, s. 1–72).

⁴⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetetus (EU) N:o 211/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, kansalaisaloitteesta (EUVL L 65, 11.3.2011, s. 1–22).

8 Oikeustapauksiin viittaaminen

Pääsääntöisesti oikeustapauksiin viitataan tekstissä samalla tavoin kuin säädöksiin. Oikeustapauksen tunnistetietoja ei siis merkitä dokumentoivaan alaviitteeseen. Viitattaessa EU-tuomioistuinten tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön käytetään tekstissä yleensä asianosaisten nimiä, ja tapauksen nimike kursivoidaan tekstissä. Tapauksen tunnistetiedot merkitään alaviitteeseen. Tapauksen täydelliset tunnistetiedot löytyvät lähdeluettelosta. Etenkin EU-tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut on jaettu kappaleisiin, jolloin hyödynnetyt kappaleet yksilöidään käyttämällä sanaa ”kohta” alaviitteessä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksiin viitataan seuraavasti⁴¹:

*Vilho Eskelinen -tapaus*⁴²

*Ciubotaru-tapaus*⁴³

Euroopan unionin tuomioistuimen (ennen Lissabonin sopimusta⁴⁴ Euroopan yhteisöjen tuomioistuin) sekä Euroopan unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisukäytäntöön viitataan⁴⁵ seuraavasti:

*Schempp-tapaus*⁴⁶

Nykyään Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisut yksilöidään käyttämällä ECLI-tunnusta tunnistetietoina alaviitteessä.⁴⁷ ECLI-tunnus jakautuu seuraaviin osiin:

---

⁴¹ Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö löytyy HUDOC-palvelimelta osoitteesta: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc> > HUDOC database.

⁴² Vilho Eskelinen ja muut v. Suomi (2007), kohta 40.

⁴³ Ciubotaru v. Moldova (2010), kohta 59.

⁴⁴ EUVL, N:o C 306, 17.12.2007, s. 1–271.

⁴⁵ Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö löytyy EUR-Lex -palvelimelta osoitteesta: <http://eur-lex.europa.eu/fi/index.htm> > kokoelmat > oikeuskäytäntö.

⁴⁶ Asia C-403/03, *Schempp*, EU:C:2005:446, kohta 19.

⁴⁷ Termiä ”ECLI” ei lisätä viitattuun ratkaisuun oikeustieteellisessä tekstissä.

- "EU" tarkoittaa, että kyse on unionin jonkin tuomioistuimen antamasta ratkaisusta (jos kyse olisi kansallisesta tuomioistuimesta, tällä paikalla olisi kyseisen jäsenvaltion maakoodi)
- "C" osoittaa, että kyse on unionin tuomioistuimen ratkaisusta (jos kyse olisi unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisusta, merkintä olisi "T", ja virkamiestuomioistuimen ratkaisussa se olisi ollut "F")
- "2005" osoittaa, että ratkaisu on annettu vuoden 2005 aikana
- "446" osoittaa, että kyseessä on 446. kyseisen vuoden aikana osoitettu ECLI-tunnus.

Tarkempaa tietoa ECLI-tunnuksesta löytyy Euroopan unionin tuomioistuimen sivuilta.⁴⁸ On hyvä huomata, että aiemmin on käytetty viittaustapaa, jossa tapaus on yksilöity tuomioistuimen ratkaisukokoelmatunnisteen "Kok." tai "ECR" avulla:

*Van Gend en Loos -tapaus*⁴⁹

*AstraZeneca-tapaus*⁵⁰

Kaikissa kotimaisissa oikeustapauksissa tekstiin (ei alaviitteeseen) merkitään näkyviin tuomioistuimen nimilyhenne ja tapauksen tunnistetiedot.⁵¹ Korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiin vuodelta 2011 viitataan seuraavasti:

KKO 2011:37

KKO 2011:52

---

⁴⁸ Euroopan unionin tuomioistuin, Tapa viitata oikeuskäytäntöön, https://curia.europa.eu/jcms/jcms/P_126035/fi/. Tuomioistuimen omaa viittauskäytäntöä ei kuitenkaan sovelleta sellaiseen tutkimuksessa. Tutkimuksessa tuomioistuinten viittauskäytäntöä on yksinkertaistettu tässä ohjeessa osoitetulla tavalla.

⁴⁹ 26/62 *Van Gend en Loos* (1963) ECR 1, kohta 12.

⁵⁰ T-321/05 *AstraZeneca* (2010) Kok. II-2805, kohta 6.

⁵¹ Huom! Finlexissä sekä korkeimpien oikeuksien sivuilla esiintyvää tyyliä, jossa on kaksoispiste myös tuomioistuimen nimen lyhenteen (KHO tai KKO) ja vuosiluvun välissä, ei käytetä oikeustieteellisessä tekstissä. Toisin sanoen muotoa KHO:2015:123 ei käytetä, vaan ratkaisu merkitään muodossa KHO 2015:123.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut vuosilta 1980 ja 1999:

KHO 1980 A II 78

KHO 1999:30

Jos kirjoittaja haluaa nostaa ratkaisusta esille tietyn perustelukohdan, sen voi yksilöidä perustelukohdan numerolla tai vanhempien, ilman perustelukohtien numeroita laadittujen ratkaisujen osalta ratkaisun väliotsikolla, jonka alta kyseinen seikka ilmenee. Nämä tarkennukset tehdään leipätekstiin ratkaisun tunnistetietojen perään, esimerkiksi seuraavasti:

”Korkein oikeus on kuvaillut BitTorrent-verkon ominaisuuksia seikkaperäisesti päätöksen KKO 2022:47 kohdissa 26–29.”

”Korkein oikeus on ratkaisunsa KKO 2022:47 perusteluissa (kohdat 26–29) erikseen kuvaillut BitTorrent -verkon teknisiä ominaisuuksia.”

Edellä viitatus korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ovat **vuosikirjaratkaisuja**, joiden tunnistetietoina on käytettävä vuosikirjanumeroa (esim. KHO 2015:123). Tietokannoista⁵² löytyy myös muita julkaistuja ratkaisuja. KHO:n ratkaisujen osalta näiden tunnistetietoina annetaan ratkaisun antopäivämäärä sekä taltionumero. Ratkaisun tunnistetietojen perään on lisäksi kirjoitettava maininta ”ATK” (ennen 30.9.2002 annettu päätös), ”LRS” (lyhyt ratkaisuseloste, annettu 30.9.2022–2021) tai ”muu päätös” kertomaan siitä, että kyseessä on muu kuin vuosikirjaratkaisuna julkaistu KHO:n ratkaisu.⁵³ Nykyisin KHO julkaisee vuosikirjapäätösten ohella **muuta päätöksiä**, jotka erotetaan viittauksissa ilmaisulla ”muu päätös”. **Julkaisemattomiin** KHO:n ratkaisuihin merkitään vain päivämäärä ja taltionumero:

---

⁵² Esim. www.finlex.fi > Oikeuskäytäntö; www.kko.fi > Ennakkoratkaisut; www.kho.fi > Päätöksiä; www.edilex.fi > Oikeuskäytäntö. Huomioithan, että Itä-Suomen yliopiston opiskelijat voivat käyttää Edilex-tietokantaa ilmaiseksi myös yliopiston lähiverkon ulkopuolella kirjautumalla Itä-Suomen yliopiston kirjaston etusivulla etäkäyttöpalvelimelle ja siirtymällä sieltä Edilex-palvelimelle.

⁵³ KHO antoi ensimmäisen lyhyeksi ratkaisuselosteeksi nimetyn päätöksensä 30.9.2002. Tätä aiemmin julkaistujen muiden kuin vuosikirjaratkaisujen yhteydessä KHO käytti ATK-merkintää. KHO lopetti lyhyiden ratkaisuselosteiden antamisen vuoden 2021 lopussa. Sanottu koskee vain korkeinta hallinto-oikeutta. Korkein oikeus ei julkaise lyhyitä ratkaisuselosteita, vaan kaikki KKO:n julkaisemat ratkaisut ovat vuosikirjaratkaisuja.

KHO 31.12.1999 t. 4328 (ATK)

KHO 11.7.2005 t. 1762 (LRS)

KHO 21.6.2023 t. 1938 (muu päätös)

KHO 12.9.2002 t. 2154

Kirjoittajan on tekstissä tiivistäen kuvattava oikeustapauksen sisältö omin sanoin ja pyrittävä **itsestään analysoimaan** kyseessä olevaa tapausta. Esimerkiksi tuomioistuimen laatiman vuosi-kirjaotsikon/tiivistelmän toistaminen sellaisenaan ei ole riittävää. Oikeustapauksen sisällön kuvausta ja merkityksen analyysiä ei myöskään saa kopioida kirjallisuuslähteestä. Toinen asia on, että tekstissä voi olla tarpeen verrata omaa tulkintaa päätöksestä jonkun toisen esittämään tulkintaan. Seuraavasta tekstikatkelmasta näkyy, miten oikeustapaukseen viitataan osana tekstiä samalla tavoin kuin säädöksiin.

"Kysymys luonnonsuojelulain 77 §:ssä tarkoitettujen vanhojen luonnonsuojeluohjelmien normatiivisesta merkityksestä voi niiden muodollisesta legalisoinnista huolimatta olla edelleen epäselvä. Esimerkiksi ratkaisussa KHO 30.1.2004 t. 163 (LRS) arvioitiin, mikä merkitys on yleiskaavoituksessa annettava sille, että rantojensuojeluohjelma on ollut tarkoitus ottaa huomioon maankäyttö- ja rakennuslain nojalla hyväksyttävässä yleiskaavassa ensisijaisesti maakuntakaavan välityksellä. Ratkaisussa KHO linjasi, että tästä sääntelystä huolimatta rantojensuojeluohjelmaan sisältyvien alueiden luonnonarvot tulee maankäyttö- ja rakennuslain 39.2 §:n 8 kohdan ja 73.1 §:n nojalla kuitenkin ottaa myös välittömästi huomioon osana yleiskaavan sisältövaatimuksia."⁵⁴

Oikeudellisissa kirjoituksissa voi tulla tarve käyttää myös esimerkiksi hovioikeuksien, hallinto-oikeuksien tai markkinaoikeuden oikeuskäytäntöä, joihin viitataan seuraavasti:

Itä-Suomen HO 17.3.2011 t. 210

Helsingin HaO 30.12.2010 t. 10/1149/2

MAO 391/18

---

⁵⁴ Määttä 2005, s. 354.

Vastaavalla tavalla lähteenä voidaan käyttää myös eduskunnan oikeusasiamiehen⁵⁵ ja valtioneuvoston oikeuskanslerin⁵⁶ ratkaisuja:

AOA 31.8.2004 dnro 3130/4/02

OKA 29.12.1999 dnro 434/1/99

Joissakin tapauksissa voi olla tarvetta viitata myös viranomaisten päätöksiin tai lausuntoihin. Päätös tai lausunto voidaan sijoittaa joko leipätekstiin tai alaviitteeseen.⁵⁷ Viranomaisten päätöksiin viitatessa viittauksesta tulee löytyä

- viranomaisen nimi,
- antopäivä ja
- diaarinumero

Esimerkiksi vakuutuslautakunnan tai kuluttajariitalautakunnan lausuntoihin viitataan seuraavasti:

VKL 16.5.2012 dnro 675/11

KRIL 28.10.2008 dnro 324/81/2007

Esimerkiksi aluehallintoviraston ja ELY-keskuksen päätöksiin viitataan seuraavasti:

ESAVI 17.9.2015 dnro 7406/2015

VARELY 16.5.2017 dnro 199/2017

Esimerkiksi syyttäjänviraston ja valtakunnansyyttäjänviraston päätöksiin viitataan seuraavasti:

---

⁵⁵ Oikeusasiamiehen ratkaisut löytyvät oikeusasiamiehen verkkosivuilta, www.oikeusasiamies.fi.

⁵⁶ Valtioneuvoston oikeuskanslerin tietokanta löytyy Finlexistä, www.finlex.fi.

⁵⁷ Alaviitteeseen sijoittaminen on mielekästä etenkin silloin, kun viitattu kohta halutaan yksilöidä sivunumeroin.

Helsingin syyttäjänvirasto 24.8.2018 dnro XX/YY/2018

VKSV 24.8.2018 dnro XX/YY/2018

9 Lisätietoja

Opintojaksojen vastuuopettajat antavat lisätietoja kunkin jakson kirjallisiin töihin liittyvistä vaatimuksista ja opintojakson mahdollisista suoritustavoista.

Kirjoitusohje tarkistetaan ja päivitetään lukuvuosittain. Palautetta ja kehittämis ehdotuksia otetaan mielellään vastaan. Ehdotukset voi toimittaa Kimmo Malinille (kimmo.malin@uef.fi).